EMEK

SOSYALİST TEŞKİLAT SOSYALİZMİN GERÇEKLEŞME BİÇİMİDİR

2

SAİT ÇİLTAŞ

SOSYALİZM VE ETNİK MESELE

SOSYALİST MÜCADELEDE BAŞARI, SOSYALİSTLERİN VE SOSYALİST ÖRGÜTÜN, NİTEL BİR ÖNEMİ OLAN BÜTÜN SORUNLAR KARŞISINDA, BİLİMSEL BİR DEĞERLENDİRMEYE DAYALI DOĞRU TAVIR ALMALARIYLA MÜMKÜNDÜR. GERÇEĞİ GÖRMEZLİKTEN GELEREK BİR SAVAŞ KAZANMANIN YOLU HENÜZ BULUNMAMIŞTIR. YURDUMUZUN DOĞUSUNDA YAŞAYAN NÜFUSUN BÜYÜK ÇOĞUNLUĞU, BİLİNDİĞİ GİBİ, KÜRT'TÜR. SOSYALİSTLER BU GERÇEĞİN ÜZERİNDE ÖNEMLE DURMAK VE SOSYALİZMİN ETNİK MESELEYE BAKIŞ AÇISINDAN KONUYA YAKLAŞMAK ZORUNDADIRLAR. BU, SOSYALİST MÜCADELEYE TÜRK VE KÜRT EMEKÇİ HALKLARINI DAYANIŞMA VE BÜTÜNLÜK İÇİNDE SOKMANIN TEK YOLUDUR. ÇÜNKÜ HAKİM SINIFLAR, EMEKÇİ HALKLARI BÖLMEK VE BİRBİRİNE DÜŞÜRMEK İÇİN ELLERİNDEN GELENİ YAPIYORLAR. ONLARIN ÇIKARLARINI SÜRDÜRMEK İÇİN OYNADIKLARI BU OYUNU BOZMAK VE YURDUMUZDAKİ HALKLARIN KARDEŞÇE VE DAYANIŞMA İÇİNDE BİR ARADA YÜCELMELERİNİ SAĞLAMAK SOSYALİSTLERİN BİR GÖREVİDİR. EMEK, ETNİK MESELEYE SOSYALİZMİN BAKIŞ AÇISINI GETİRECEK VE HER TÜRLÜ ŞOVEN-MİLLİYETÇİ EĞİLİMLERLE SONUNA KADAR SAVAŞACAKTIR.

Sosyalizmin ana meselesi, sınıf çelişkilerini tahlil edip tarihsel doğrultuyu bulmaktır. Şurası bir gerçektir ki, toplumları, feodalite-burjuvazi ve işçi sınıfı olarak sadece üretim ilişkileri açısından değerlendirme, sosyalizmi belirleme bakımından eksiktir. Bu üretim ilişkilerine bağlı olarak, sınıfların bilincine *ve eylemine etkide bulunan* yatay doğrultulu sosyal ve pisikolojik bir takım sorunlar vardır ki; kesinlikle sosyalist şemanın teori ve eylem alanı dışında tutulamaz. Sosyalizmin tarihi incelendiğinde görüleceği gibi, milli mesele ve etnik sorunlar, sosyalizmin önemli sorunları arasında yer almış ve sosyalistler arasında tartışılmıştır. Sosyalizmin etnik mesele hakkındaki görüşü, Türkiye'de, bütün sosyalistler tarafından henüz açıkça anlaşılmış değildir. Burdan giderek meselenin, bütün yönleriyle dürüstlük ve açıklıkla ortaya konması ve açıklanması gerekmektedir. Bu ortaya konuşun en büyük yararı, nereden gelirse gelsin şoven -milliyetçi seslere karşı sosyalistler arasında eylem birliğini sağlamak olacaktır.

Bazıları meseleyi bir kalkınma meselesi, sadece bölgeler arası dengesizlik ya da eksik yatırım meselesi olarak nitelemişlerdir. Gerçekten, yatırımların yapılmadığı, bölgeler arası eşitsizliğin bütün ağırlığını hissettirdiği bir doğu var. Ama etnik bir farkı bağrında taşıyan bir doğu da var.

Yani kalkınmamış, hiç bir yatırım imkânı götürülmemiş, etnik varlığı *daima horlanıp kuşkuyla bakıl*mış bir kürt halkı var. İşte meselenin somut tarihi konuluşu budur. Görüldüğü gibi mesele etnik bir meseledir.

Bu meseleyi yok saymak, tartışmadan kaçmak, bütün etnik geçerliliği ile var olan gerçeği görmemek, Kürt ve Türk halklarının kardeşçe bir arada yaşama, biri birine saygı duyarak yaşama istemine karşı çıkmak olur.

Böyle bir tutum, halkların bir arada yaşaması şöyle dursun, halklar arası yabancılaşmayı artırarak halkların büyük zarar göreceği olumsuz gelişmelere sebep olur.

Milli birlik ve beraberlik, ancak etnik gurupların varlığının tanındığı, buna saygı duyulduğu ve bu yüzden horlanmanın son bulduğu bir ortamda ciddi bir anlam kazanır.

Anayasamıza göre, Devlet'in kuruluşu dil, din, yahut ırk esasına dayandırılamaz. Anayasa böyle bir temele dayalı Devlet anlayışını reddeder. Bu ise anayasanın halkların ve dillerin varlığını kabul ettiğinin kesin bir delilidir. Zaten, 'Resmi dil Türkçedir' diyerek, başka dillerin varlığını açıkça ifade ve kabul etmiştir. O halde gerçek birlik, yani anayasal birlik, halkların öz varlığının (dil, kültür, müzik, tiyatro) sonuna kadar açılıp geliştiği, horlanmanın ve yabancılaşmanın son bulduğu birliktir. İşte milli birlik ve beraberlikten bunu anlıyoruz.

Sosyalist biz çözüme ulaşabilmek için etnik meseleyi teori alanında incelemek zorundayız.

ULUS NEDİR :

Bir tanıma varmadan önce şunu belirtmek durumundayız : Ulus da, her tarihi fenomen gibi evrimin kanunlarına tâbidir. Bir başlangıcı ve sonu vardır. Daha ilerde ele alınacağı gibi ulusal hareket, belli bir tarihi dönemde doğar, burjuva ulusları olarak doğar. Tarihi evrimini ise, sosyalist uluslara doğru geliştirir. Her olguda olduğu gibi, burada da diyalektiğin kanunlarını açıklıkla görürüz. Yani ulus kavramına statik bir görüşle yaklaşamayız. Değişip gelişen bir olgunun, tarihi dönemeci ve şartları içerisinde bakabiliriz.

Ulus, dil, toprak, iktisadi yaşantı ve ortak kültür biçiminde beliren ruhi şekillenme birliğinin hüküm sürdüğü, tarihi olarak meydana gelmiş istikrarlı bir topluluktur.

Ulus, tanımında belirtilen dört unsurun var olma şartıyla vardır. Dil, toprak, iktisadi yaşantı ortaklığı ve bu iktisadi yaşantının belirlediği ortak kültür belirlenmesi. Bu unsurlardan birinin yokluğunda gerçek ulustan bahsedilemez.

Bu sayılan dört unsur teker teker açılıp tahlil edildiğinde, bu şartları taşıyan kürt halkının varlığını kabul etmek keyfi bir mesele olmaktan çıkıp, sosyolojik bir zorunluk olur.

Ulusun, tarihi süreç içerisinde doğuşunu ve gelişme biçimini kısaca belirlersek, Türkiye'de kurulacak sosyalizmin milli meseledeki tarihsel doğrultusunu ve sağlıklı ilerlemesini, belli oranda imkânlı hale getirmiş oluruz.

TARİHİ BİR SÜREÇ OLARAK MİLLİ MESELE :

1 — BURJUVA ULUSLARIN DOĞUŞU :

İnsanlar, varoldukları günden beri belli grup ve topluluklar halinde olmuşlardır. Ancak, ta başlangıcından beri uluslar halinde belirlendiklerini söylemek güçtür. Fakat rüşeym halinde ulusun faktörlerini bünyelerinde taşıyorlardı ve geliştiriyorlardı.

Gelişen kapitalizmin, feodal kabuğu kırarak kendisi için pazar yaratma sürecine geçtikten sonradır ki, ulusal pazarlarla beraber uluslar da doğmuşlardır. Bunlar «modern» uluslar, ya da burjuva uluslarıdır. Bu oluştan önce ulusların varlığından bahsetmek yanlıştır. Halk, bu sürece geçmeden önce feodal birlikler halinde parçalanmış durumdadır. Genç burjuvazi ise bu durum karşısında, rahatça at oynatabileceği bir pazarı yaratmaya mecburdur. Bunun içinde yapacağı şey, feodal çitleri yıkmak, geniş ulusal pazarı ve birliği sağlamaktı; onu yaptı.

O halde kapitalizmin gelişme süreci, aynı zamanda ulusların teşekkül sürecidir.

Bu oluşun, doğu Avrupa'da ve Doğuda ise, daha değişik bir biçimde oluştuğunu görüyoruz. Batıda uluslar devlet biçiminde gelişirken, doğuda çok uluslu devletlerin, bir çok milliyetlerden meydana gelmiş devletler teşekkül etmiştir. Çünkü, bu oluş, buralarda, henüz elenmemiş feodalizm şartlarında, geri plâna itilen milliyetlerin uluslar durumuna geçebilmeleri için, şart olan, iktisadi gelişmeye vakit bulunmayan bir ortamda cereyan etmişti.

Daha sonra kapitalizm bu devletler bünyesinde de gelişmeye başlıyor. Ticaret ve ulaştırma yolları gelişiyor. Büyük merkezler kuruluyor. Uluslar iktisadi bakımdan güçleniyorlar. Ezilen milliyetlerin sessizce hayallerine giren kapitalizm, onları harekete geçiriyor. Basının ve tiyatronun gelişmesi, parlamenter *eylemler «ulusal duyguların» güç*lenmesine katkıda bulunuyor. Teşekkül eden aydınlar zümresi «ulusal ülküyü» benimsiyor ve bu doğrultuda eyleme giriyor.

Burada gözden kaçmaması önemli olan nokta, bu ulusal hareketlerin, ulusların tümü arasında cereyan etmediğidir. Kavga hâkim ulusların egemen sınıfları ile, ezilen ulusların egemen sınıfları arasında başlamakta ve alevlenmektedir. Başrolü, burjuvazi elinde tutmaktadır. Bunu ulusların niteliğine göre şehir küçük burjuvazisi, toprak ağaları v.s. de başlatabilir. Genellikle baş rolü burjuvazi elinde tutmaktadır.

Bu kavga, giderek soysuzlaşmak ta ve ezen ulusun bürokrasisini de yanına alarak, ezilen ulusa karşı bir sürü baskı tedbirleri getirmektedir. Bu sefer savaş iktisadi alandan siyasal alana doğru kayar. Dilin konuşulmasına ve örf ve adetlerin uygulanmasına karşı çıkarılan engeller bu baskı tedbirlerinin bazılarıdır.

Böylece ezilen ulusun hâkim sınıfı harekete geçer. Kendi halkına hitap eder ve kendi özel çıkarlarına göre, meydana gelen tabloyu halkın davası imiş gibi gösterip halkı saflarına çeker. Esasen halk da dilinden örf ve adetlerinden dolayı ezildiğinden hoşnutsuzdur. Ve işte ulusal hareket böyle başlar. Ulusal hareketin muhtevası, talepleri, emekçi sınıflarının katılma oranı, ülkenin şartlarına ve baskı durumuna göre değişir.

Sonuç olarak gelişen kapitalizm şartlarında ulusal hareket hâkim sınıflar arası bir harekettir. Bazen burjuvazi bu harekete emekçi sınıflarını sürüklerse de, bu sadece görünüşü ile bir halk hareketi olur. Fakat özünde yine de burjuvazinin damgasını taşımaktadır.

BURJUVA ULUSAL HAREKETİNDE SOSYALİSTLERİN TAVRI :

Hareketi yukarda olduğu şekilde niteledikten sonra, hemen şunu ek liyelim : Milliyetlerin ezilmesi politikasına karşı sosyalistler savaşmalıdır, diye bir sonuç çıkarmak yanlıştır.

Yukarıda zikrettiğim baskıların, bazı alanlarda en acı sonuçlarını emekçiler çekmektedirler. Şöyle ki: Dil ve kültürlerine yapılan baskı, manen gelişme yönünden en çok emekçileri ezmekte ve gelişme imkânları yok etmektedir.

Şoven - milliyetçi baskı, bir başka bakımdan da emekçi sınıfların davasına olumsuz etkilerde bulunmaktadır. Geniş halk tabakalarının dikkatini, sosyal meselelerden, sınıf gerçeğinden uzaklaştırarak hâkim sınıflar ile emekçi sınıfın ortak meselesine çevirir. Arkasından «ortak» çıkarlar yalanını egemenleştirerek, emekçi sınıfların manen köleleştirilmesini sağlar.

Böylece emekçi sınıflarının kendi öz çıkarları için örgütleme ve bütün ulusların emekçi tabakaları arasında birliği sağlama hayli güç olur.

Buradan giderek diyeceğiz ki, sosyalistler üstü örtülüsünden en zorbacasına kadar, her çeşit ulusları ezme ve halkları karşılıklı olarak kıştırma politikasına karşı savaşmalıdırlar.

2 — SOSYALİST ULUSLARIN DOĞUŞU :

Yukarda, feodal ilişkilerin yıkılışı ile doğan burjuva ulusları, ulusal hareketini niteledikten sonra tarihi süreç olarak sosyalist ulusların kuruluş ve muhtevasına geçebiliriz.

Kapitalizmin yıkılmasıyla beraber görevlerini bitiren şoven burjuva partilerinin, tarihi yokoluşları sonucu, bu burjuva ulusları temeli üzerine yeni uluslar, yani sosyalist uluslar doğar.

Bu yeni uluslar, işçi ve emekçi sınıfları yönetiminde, emperyalizme ve kapitalizme karşı saf tutmuş, çıkar birliği yapmış gerçekten kardeş uluslardır.

Bu ulusların yönü dünya halkları kardeşliğine, dünya halkları birliğine dönüktür.

Sayılan vasıflardan anlaşılacağı üzere bunlar, kapitalizmin kaderi ile birlikte tarihe karışan burjuva uluslardan, çok değişik muhtevalı, apayrı uluslardır.

Bundan ötürüdür ki sosyalizm ayni zamanda ezilen ulusların varlığına kavuştuğu, kültürlerinin sonuna kadar açılıp geliştiği, her türlü eşitsizlik ve baskı sistemlerinin halkların yan yana gerçek bir dayanışma içinde olduğu siyasal düzendir.

SOSYALİSTLERİN ULUSAL DİL ANLAYIŞI :

Sosyalist teorinin, ulusal dillerle ilgili görüşü şudur : Hangi ulus ve hangi dil için olursa olsun her türlü imtiyaz kalkacaktır. Çünkü, milyonlarca insanın, halk yığınlarının, kültürel, siyasi, ve iktisadi gelişme görevinin üstesinden ancak kendi millî diliyle gelinebilir. Bunun için basını, tiyatrosu, sinemayı ve öteki kültürel kurumlarını millî dilleriyle geliştirmek gerekir.

Demek ki, sosyalistlerin millî dillerden kuşkusu yoktur. Aksine yararlanacakları çok şey vardır. Halkları şevkli kalkınma çabasına ancak bu şekilde katabiliriz. Onun dilini yasaklamak, unutturmakla değil.

SOSYALİSTLERİN ULUSAL KÜLTÜR ANLAYIŞI :

Biz sosyalistler olarak, halkların kültürlerine sonuna kadar açılıp gelişme imkânı tanıyacağız derken; meseleyi sınıf gerçeği açısından ele alırız. Her ulusal kültür, gelişmemiş bile olsa, o ulusun emekçi sınıflarının kültürünü yani sosyalist kültürü ihtiva etmektedir. Ama her ulusta, aynı zamanda (gerici ve yobaz nitelikte olan) bir burjuva kültürü de vardır. Bu, ulusun bir kültür unsuru olarak kalmaz, egemen unsur haline gelir. Ve çok kere görünüşte ulus kültürü olarak karşımıza bu, burjuvazinin, toprak ağasının ve yobazın kültürü, çıkar. Bir sosyalistin oturup ulus kültürüdür diye sonuna kadar geliştireceği kültür bu değildir.

Geliştirilecek ve diğer ulusların ilerici kültür değerlerine doğru yöneltilecek kültür, emekçi sınıflarının kültürüdür. Yani sosyalist kültürdür. Böylece daha ileri aşamalarda evrensel işçi sınıfı kültürü doğmuş olacaktır.

Her kim, gerçekten emekçi sınıfına ve sosyalizme hizmet etmek istiyorsa, bütün ulusların emekçi sınıflarını birleştirmeli ve kendi ulusları içinde şoven -burjuva milliyetçiliğine karşı savaşmalıdır.

Her kim, yukarıda açıkladığım kültür unsurlarını ayırmadan sınıflar üstü saf bir kültür iddiasıyla, burjuvazinin oyununa gelerek, sınıflar üstü kültür sloganını savunursa onun yeri küçük burjuva şoven milliyetçilerinin safıdır. Sosyalistlerin safı değildir.

Kim ulusların ve dillerin eşitliğini tanımıyor ve savunmuyorsa, kim her türlü ulusal baskıya, ya da eşitsizliğe karşı savaşmıyorsa o da sosyalist değildir.

Sonuç olarak sosyalist bakış açısı, her meselede sınıf gerçeğinden sapmıyacağı gibi ,ulusal meselede de bunu çok iyi bilmek, hesaba katmak zorundadır.

Bütün ulusal baskılara hayır!
Bütün ulusal eşitsizliklere hayır!
Her türlü imtiyaz ve ayrıcılıklara hayır!

Her türlü şoven küçük burjuva milliyetçiliği ile savaşarak emekçi sınıfların kurduğu, eşit ve imtiyazsız halkların bir arada kardeşçe yaşadığı sosyalist Türkiye'ye evet.

Türkiyede Sosyalizm Tartışmaları

"Ara Tabakalar" veya "Ara Tabakalar = Devlet" Teorisi

MEHMET SELİK

«Devlet, sınıf karşıtlıklarını frenlemek ihtiyacından doğduğuna, ama aynı zamanda, bu sınıfların çatışması ortasında doğduğuna göre, kural olarak en güçlü sınıfın, ekonomik bakımdan egemen olan, ve bunun sayesinde, siyasi bakımdan da egemen sınıf durumuna gelen ve böylece ezilen sınıfı boyunduruk altında tutmak ve sömürmek için yeni araçlar kazanan sınıfın devletidir... Bununla birlikte, istisnai olarak, mücadele halindeki sınıfların denge tutmağa çok yaklaştıkları öyle bazı dönemler olur ki, devlet gücü, sözde - aracı olarak, bir zaman için, bu sınıflara karşı belirli bir bağımsızlık (durumunu - ç.) muhafaza eder. Böylece, 17. ve 18. yüzyıl mutlak hükümdarlığı, soylularla burjuvazi arasında teraziyi dengede tuttu. Böylece, birinci ve özellikle ikinci Fransız imparatorluğunun Bonapartizmi, burjuvaziye karşı proleteryayı, ve proleteryaya karşı burjuvaziyi tahrik ederek, (bu sınıflar karşısındaki bağımsız durumunu korudu - ç.). Bu konuda, egemen olanlarla baskı altında tutulanların aynı derecede komik bir figur teşkil ettikleri yeni örnek, Bismarck milletinin yeni Alman imparatorluğudur: Burada, terazinin bir kefesine kapitalistler, bir kefesine de emekçiler konmuş ve ikisinin sırtından da, ahlâksız Prusyalı toprak ağalarına çıkar sağlanmıştır.»

F. Engels, Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni.

Bu yazıda sayın Doğan Avcıoğlu'nun Yön'ün 185. sayısında ortaya attığı «ara tabakalar» hakkındaki görüşleri eleştirilecektir.

Avcıoğlu diyor ki : «Yüzyıla yakın süredir, «**Osmanlı tipi ceberrut devletin temsilcileri**», «**kapıkulu**», «**geleneksel yöneticiler grubu**», «**idari entellektüel kadro**» denen ve bizim (yani Avcıoğlu'nun -M.S.) «**ara tabakalar**» demeyi daha uygun bulduğumuz bir «**zümre**» Türkiye'nin kaderine hâkimdir.»

Yazar bundan sonra soruyor : «Nedir bu ara tabakalar?» ve cevap veriyor : «Bu bir mütecanis sınıf, hatta mütecanis tabaka değildir. Ama hâkim sınıfların nisbeten zayıf olduğu toplumlarda, içinden çıktıkları sınıf ve tabakalardan bağımsızlaşmaktadır, ara tabakalar, politik hayatta sonucu tayin edici unsurdur. Bu büyük güçlerinin bilincine varmışlardır ve bu bilinç onları bağımsızlaştırmaktadır. Bu «ara tabakalar» toplumun ilerici kesimini teşkil etmektedirler. Çıkarları modernleşme ve hızlı kalkınmadan yanadır. Toplum hayatındaki önemli rolleri dolayısiyle, öncü bir rol oynama, kendilerini özel çıkarlarının üstüne çıkmaya zorluyan **tarihi bir misyona sahip sayma eğilimindedirler.** Bu tabakalar, **burjuvazi kalkınma çabasında başarısızlık gösterdiği** ve kitlelerden gelen sosyal baskı arttığı ölçüde, kapitalist olmıyan bir kalkınma yoluna yönelebilmektedirler.» **siyahlar Avcıoğlu'nun)**

Şimdi, Avcıoğlu'nun söylediklerinin dışına çıkmadan, biz de bazı hususları tesbit edelim ve bir kaç soru soralım. Avcıoğlu toplumun sınıflara bölünmüş olduğunu kabul ediyor. Toplumda sınıflar olması demek, çıkar zıtlaşması veya çatışması olması demektir. Bunun sebebi, bir sınıfın veya bazı sınıfların diğer sınıfların ürettiklerinin bir kısmına el koymalarıdır. Bunu toplumsal üretim ilişkilerinin merkezini teşkil eden mülkiyet ilişkisi belirler. Daha açık bir ifade ile, üretim araçlarına nasıl sahip bulunulmakta olduğu tayin eder. (İki halde sınıf yoktur : Üretim araçları topluma ait ise, ve toplum her biri kendi üretim araçlarına sahip üyelerden meydana geliyorsa. Bu ikinci halde toplum birbirleri karşısında durumları aynı olan basit mal üreticilerinden meydana gelir. Ne var ki, bu çok kere bir var sayım olarak alınan bir durum, bir toplum örneğidir.) Bunlar dışında insan toplumları bütün tarih boyunca sınıflı toplumlar olmuşlardır. Toplumun bir kısmı diğer bir kısmının yarattığı ürünün bir parçasına (Toplumsal artığa) el koyabilecek duruma geldiği andan itibaren, sınıf ayrımı ve çıkar çatışması başlar. Artığı ele geçiren sınıf veya sınıflar, bu oluşumla birlikte, diğer sınıflar (asıl üreticiler) üzerinde hakimiyet kurmaya başlarlar, ve bu durumlarını pekiştirmek ve güven altına almak maksadıyla bir takım kurum ve araçları bulur ve geliştirirler. Böylece, hakim olanlar ve hakim olunanlar şeklindeki bölünüş yerleşmiş ve perçinleşmiş olur. Bundan böyle, toplumda söz ve karar hakkı, siyasi iktidar, yalnız sömürenlerin sahip bulundukları ve kullandıkları bir tekel haline gelir.

Bu kısa açıklamadan anlaşılacağı gibi, Avcıoğlu'nun «hakim sınıfların nispeten zayıf oldukları toplumları» ancak bu sömürü - hakimiyet ilişkisini tam kurulmamış bulunduğu bir toplum durumu anlamına gelebilir. Yazar bunu mu kastetmektedir? Bunu kast ediyorsa, böyle bir durumda, ara tabakalar dediği bir grup olsa bile, bunların rolü, veya fonksiyonları ne olabilir? Ara tabaka veya tabakalar, 'ara' sıfatının da gösterdiği gibi, birbirinden ayrı sınıflar arasında yer alacaklarına göre, bunların mevcudiyeti böyle bir bölünme veya ayrılmanın halen gerçekleşmiş olduğu anlamına gelmez mi? Bu, bir kısım insanların iktisadi sömürüye dayanan güçlerinden dolayı farklı bir sınıf meydana getirmekte olmaları demek değil midir? Bu kısa tahlil doğru ise, ara tabakaların hakim sınıfların zayıf oldukları durumlarda değil, aksine kuvvetli bulundukları hallerde hakim sınıfla hakim olunan sınıf arasında yer alacaklarını kabul etmek gerekmez mi? Buna olumlu cevap verilmesi halinde, ki doğru olan budur, Avcıoğlunun ara tabakalar içinde kabul ettiği şart temelinden yıkılmış olur. (Ya da Engelsin belirttiği durumlara benzer bir şekilde, bizde devletin sınıflar arası dengeyi sağlayan bir güç olarak mevcut olduğunu ve ara tabakaların da devlet demek olduklarını söylemesi gerekir.)

Yazara göre, ara tabakalar içinde yer alan kimseler diğer sınıf ve tabakalardan çıkmakta, fakat bu geldikleri sınıf ve tabakalardan bağımsızlaşmakta imişler. Ara tabakaları meydana getiren kimseler hangi sınıflardan gelebilirler? Toplumun mevcut sınıflarından, yani işçi sınıfından, köylü sınıfından, orta sınıflardan, büyük toprak ve sermaye sahipleri sınıflarından. Ama ne var ki, ara tabakalar başlı başına bir «mütecanis sınıf» ve hatta «mütecanis bir tabaka» olmadıkları gibi, bu tabakaya katılan kimseler asıl geldikleri sınıflardan da kopup bağımsızlaşmakta, köylü ise köylülükten, işçi ise işçilikten, büyük toprak ve sermaye sınıflarından iseler bu sınıflardan (her halde içinde doğdukları aileler itibariyle olacak) *farklılaşıp ayrılmakta*, tabir caizse, nevi şahsına münhasır yaratıklar haline gelmektedirler. Niçin ve nasıl? Bunlar, bize göre, cevabı verilemiyecek iki sorudur. Çünkü, Avcıoğlu'nun tasavvur ettiği gibi bir süreç ve oluşum gerçekte mevcut değildir.

Avcıoğlu, «ara tabakalar, politik hayatta sonucu tayin edici unsurdur» diyor. (Ve burada, farkında olarak veya olmıyarak, Devletle ara tabakaları birbirine karıştırıyor ya da özdeş görüyor.) Oysa, politik hayatta sonucu tayin edici unsur, son tahlilde, sınıflar arası ekonomik güç durumudur. O halde, ara tabaka-

lar politik hayatta sonucu tayin edici unsur iseler, bunların sahip bulundukları veya dayandıkları ekonomik güçler nelerdir? Böyle bir güçleri yoksa, politik hayatta sonucu nasıl tayin edebilirler? Bir iktisadi güçleri varsa, bunların ayrı bir sınıf meydana getireceklerini ve güçlerini bir sınıf olarak kendi çıkarlarının gerektirdiği yolda kullanacaklarını kabul etmek gerekir. Yok, ekonomik güçleri değilde, başka nitelikte güçleri varsa, bunu ister istemez diğer sınıflardan birinin veya diğerinin çıkarlarını kollayacak, ya da, güya, bu çıkarların hepsini aynı zamanda gözetecek şekilde, kullanmak hevesine kapılabilirler. Önlerinde üç imkân vardır : *Burjuva ve müttefiklerinin hizmetine girmek, işçi ve köylüden yana olmak, ve bu ikisi arasında ne birini ne ötekini tutan uzlaştırıcı rolünde görünmek, yani bir nevi orta yolcu veya dengeci olmak.*

Avcıoğlu diyorki, ara tabakalar bu büyük güçlerinin yani «politik hayatta sonucu tayin edici unsur» olmalarını sağlıyan güçlerinin, «bilincine varmışlardır ve bu bilinç onları bağımsız kılmaktadır.» Bu bilinç onları neden veya kimden bağımsız kılmaktadır? Bunlar başlarına buyruk bir *takım hedefler tayin edebilme* durumunda iseler, ve bu hedeflerin gerçekleşmesini sağlıyabilecek güce sahipseler, demokrasi nerede, kutsal halk idaresi nerede? Onlara halkın dışında veya üstünde bu gücü kim ve nasıl vermiştir? Bunların sırf kendi çıktıkları sınıflardan ve bunların sınıfsal çıkarlarından bağımsız oldukları anlatılmak isteniyorsa, bu ne demektir? Yani bunlar çıkar çatışmaları karşısında tarafsız bir hakem rolünde midirler? Bu nasıl oluyor? Büyük ve kutsal «milli irade» karşısında zorla yürütülen bu hakemliğin anlamı nedir? Bunları mutlak olarak şu yada bu sınıfın çıkarı karşısında taraf tutmaktan alıkoyan kudretin sırrı nedir?

Avcıoğlu'nun cevabı : «Bu 'ara tabakalar' toplumun ilerici kesimini teşkil etmektedirler. Çıkarları modernleşme ve hızlı kalkınmadan yanadır. Toplum hayatındaki önemli rolleri dolayısıyla, öncü bir rol oynama, kendilerini, özel çıkarlarının üstüne çıkmaya zorlayan, tarihi bir misyona sahip sayma eğilimindedirler.»

Yazarın her sınıftan çıkardığı kimselerden meydana getirdiği ara tabakaların «modernleşme ve hızlı kalkınma» dan yana olmak, bundan yararlanmak gibi ortak bir çıkar ve hedefleri var. Bu, modernleşme ve hızlı kalkınma ile onların çıkarları arasında uyuşma olması demektir. Bunda itiraz edilecek bir taraf yoktur diyelim. Peki, ya kendilerini «tarihi misyona sahip sayma eğilimleri» ne demek oluyor? «Özel çıkarlarının üstüne çıkmaya» zorlamak, özel çıkarlarının üstüne çıkma zorunluluğu ne demektir ve nereden geliyor? Çıkarları hem kalkınmadan yana olmalarını gerektiriyor ya da kalkınmadan çıkarları vardır, ve hemde kalkınma olsun derken özel çıkarlarından feragat etme zorunluluğu!... Burada apaçık bir çelişme yokmudur?

Sonra, bunlar öncü rol oynadıkları için mi toplumda önemli bir yerleri vardır, yoksa, önemli bir yere sahip oldukları için mi öncü rolü oynamaktadırlar? *Çıkarları nerede kaldı?*

Bir ve aynı şeyi hem 'çıkar'la hem de misyonla açıklamak garip değilmidir? Peygamberler misyonlarını mucize vs. göstermekle kabul etmişler, bunların esrarlı kudreti ne?

Bunların toplumun 'ilerici' kesimini teşkil ettikleri ifade ediliyor, şimdi ilericiliğin eğer bir sınıf muhtevası varsa, bu 'ilericilik' toplumu nereye götürecektir? Nereye kadar bir ilericilikten yanadırlar?

Hangi sınıflar modenleşme ve hızlı kalkınmadan yana hangileri bunlara *karşıdırlar? Bir bakalım*. İşçi sınıfı karşımıdır? Hayır. Köylü sınıfı niye karşı olsun? Yol, ışık, aydınlık, gezme, görme, eğlenme, güvenli bir hayat, insanlığını duyma ve duyurma, tek kelime ile 'insanca' yaşamak istemez mi? Hiç şüphesiz ister, o halde karşı olamaz. Kimler kalıyor geriye? Ağa (bunlarında ileri tarım tekniklerini kullanmak ve kapitalistleşme yolundaki kesimi hariç), eşraf ve ithalâtçı - ihracatçı tüccar ve bunların müttefikleri olan para tacirleri (yani bankacılar ve tefeciler). Ara tabakalar, yürütülen mantık icabı, olsa olsa bunlara karşıdırlar.

Bunlar dışında ara tabakalar hem büyük toprak ve sermaye burjuvazisinden yanadır; çünkü bunlar modernleşme ve kalkınmadan yanadırlar; modernleşme ve kalkınmanın motoru bunlar olabilirler; hem de işçi ve köylüden, yani emekçi sınıflardan yanadırlar. Peki, bunlar arasındaki çıkar çatışması ne olacak? Burjuvaziden yana iseler işçi ve köylü sınıfına karşı, işçi ve köylü sınıflarından yana iseler *burjuvaziye karşı olmaları* gerekmez mi? Burjuvazi, burjuvazi olabilmek için, bu iki sınıfı istismar etmek zorunda değil midir?

Avcıoğlu şöyle diyor : «Bu tabakalar, burjuvazi kalkınma çabasında başarısızlık gösterdiği... ölçüde, kapitalist olmayan bir kalkınma yoluna yönelebilmektedirler. Demek oluyorki, burjuvazi kalkınmayı başardığı ölçüde ara tabakalar 'misyon'larını unutabiliyorlar; yani modernleşme ve kalkınma burjuva eliyle de olsa modernleşme ve kalkınma olduğu için ve bunların peşinde oldukları hedeflere varılmış olacağı için, ara tabakalar kendilerindeki potansiyel ilericilik misyonunu uyutabileceklerdir. Burjuvazi başarısız ise, harekete geçeceklerdir. Ne varki, Avcıoğlu burada bir ilâvede bulunuyor ve diyorki «... ve kütlelerden gelen sosyal baskı arttığı ölçüde...» Böylece garabet daha da büyüyor. Bir de aynı şey üç farklı unsurla açıklanmaya çalışılıyor: *çıkar, misyon ve kütlelerden gelen sosyal baskı!*

Avcıoğlu yazısında kendisinin «ara tabakalar» demeyi tercih ettiği, başkalarının «kapıkulu», «idari entellektüel grup» veya «geleneksel yönetici grup» adlarını verdikleri, «uzun bir süredir Türkiyeyi yöneten» ya da «Türkiyenin kaderini elinde tutan» aynı zümre için kendisininkinden ayrılan ve bir diğerine zıt düşen diğer iki görüşten söz ediyor. Bunlar üzerinde de kısaca durulabilir.

Bunlardan birine göre, «ekonomik anlamı ile sınıfların üstünde ve kapı kulunun elinde bir devlet vardır. Kapıkulunun devleti otoriterdir ve kapitalist gelişmeye engeldir.» (Bu görüş, devleti hakim sınıf veya sınıfların aracı olarak açıklayan marksist-leninist devlet teorisine taban tabana zıttır.)

İkinci görüşe göre, «Türkiyeyi *uzun süredir yöneten bir idari* entellektüel grup veya geleneksel yönetici grup, yani kapıkulu vardır. Kapıkulu ile yükselen burjuvazi arasında iktidar mücadelesi devam edegelmektedir. Burjuvazi liberalizmi savunmakta, geleneksel yöneticiler ise sosyalizme kaymaktadır. Kapitalist gelişme, geleneksel yöneticilerin gücünün kırılmasıyla istikrara kavuşacaktır.»

Görülüyorki, bu ikinci görüşe göre de, kapıkulu yine burjuvaziye karşıdır. Fakat, aynı zaman da sosyalizm yönünde bir eğilim göstermektedir. Bu iki görüş, ikincinin sosyalizmden söz etmesi bir yana bırakılırsa (ki bu cid diye alınacak bir iddia değildir ve bunun için bunları aynı sepete koyabiliriz), devletin kapı kulunun elinde olmasında ve kapı kulunun burjuvaziye karşı çıkmasında tam bir fikir beraberliği halindedirler.

Bunlara taban tabana zıt olan bir diğer görüşe göre ise, aynı kapı kulu sosyalizm için en büyük engeldir.

Bütün bunlardan sonra, Avcıoğlunun yukarda üzerinde durduğumuz ve aynı zümreyi burjuvazinin hem yanına hemde karşısına koyan görüşü gelmektedir.

Bizim bir diğerinden farksız gördüğümüz birinci ve ikinci görüşlerle üçüncü görüşün zıtlığı apaçık ortadadır. Üçüncü görüşle Avcıoğlunun görüşü yukardaki açıklamalarımıza göre, birbirleriyle kısmen uyuşabilecek bir nitelikte iseler de, Avcıoğlu bu görüşün kesinlikle karşısında bir durum almıştır.

Bütün bu görüşler için kısaca şu söylenebilir : Bunlar devletin bir sınıflar arası mücadele ürünü ve aracı olduğu gerçeğini görmezlikten geldikleri için, doğruluk ve geçerlilik bakımından, aynı derecede dayanaktan yoksundurlar.

Bizim görüşümüze gelince, Devlete hakim olan sınıf çeşitli devlet güçlerini (yasama, yargı ve yürütme güçlerini) kendi içinden çıkardığı ve diğer sınıf ve tabakalardan gelen bir yöneticiler zümresi eliyle kullana gelmiştir. Bizim topluluğumuzda da Devletle adeta özdeşleşmiş gibi görünen bir bürokratik zümre vardır. Ve bunun kaynağı, *esas itibarıyla, toplumun 'orta'* ve 'aşağı' sınıfları olmuştur. Ne varki, bu zümre, sözü edilen sınıflara her zaman açık olmakla beraber, zamanla kendi kendini besliyen ve kendi içinde yenilenen bir tabaka haline de gelmiştir. Ve ne olursa olsun, geniş ölçüde yararlandıkları okur-yazarlık tekeli sayesinde ulaştıkları veya muhafaza ettikleri bu durumlarıyla, temel hakim sınıfın çıkarları yönünde çalışmakta ve hareket etmektedirler. Bunun aksi düşünülemez.

Devletin en tarafsızmış gibi göründüğü zamanlarda bile, Devlet gücü yine de hakim sınıfın çıkarları yönünde kullanılır. Biz de böyle bir dönem gibi gözüken 1920-1945 dönemide böyle bir dönemdir.

Şu halde, ara tabakalar edebiyatı, küçük burjuvazinin bilinen kaypaklığını, ve sınıflar arası güç dengesine göre kendine yön verme ustalık hesaplılığını süsleyip saklamaktan öte bir anlam taşımaz.

Bu itibarla, ara tabakalar, gerçekten 'ilerici' bir tavır takınıyorlarsa, bu, güçler dengesinin emekçi sınıflardan yana gelişmekte olduğunun bir göstergesi olabilir. Bu taktirde, ara tabakaları yüceltmen, bunların iktidarını *güçlendirmeye yönelen her çaba*, emekçi sınıflar iktidarını engellemeye yönelmiş bir çaba olur, okadar.

de Gaulle Gitti

Burjuvazi Ayakta

27 Nisan Pazar günü Fransa'da yapılan halk oylamasının sonuçları, her tarafta derin yankılar uyandırdı. Bu arada devrimciler *büyük bir heyecan duymaktan* kendilerini alamadılar : acaba Fransa'da kapitalizmin sonu mu gelmişti? Bütün zihinleri kurcalayan temel soru bu idi. Fransadan gelen bir haberin Türk radyo ve basınına yanlış aksetmesi ve sosyalistlerin komünistleri destekleyeceklerinin sanılması, bu kanıyı pekiştiren önemli bir unsur oldu. Oysa gerçek bam başka idi.

Gerçi, tekelci burjuvazinin baş temsilcisi olan General'in halkın yüzde 53.17 olumsuz oyuyla iktidardan düşmesi, solun kazandığı büyük bir zaferdi. Ancak nihai *zafer olmaktan çok uzaktı. Bir* kere, «hayır» demekte birleşen sol cephenin iktidara gelmeye yönelik ortak bir eylemde birleşeceği çok şüpheli idi. İkincisi, burjuvazi, halk oylamasında bir yenilgiye karşı alacağı tedbirleri çoktan hazırlamıştı.

Burjuvazi, Mayıs Haziran 1968 buhranında ne derece yıprandığını açıkça görmüş ve daha o zamanlar kendisine ciddi alternatifler hazırlamaya koyulmuştu. Georges Pompidou'nun başbakanlıktan uzaklaştırılması burjuvaziye ilk fırsatı verdi. Ancak bununla da yetinmedi. Halk oylamasından önce (Bağımsız Cumhuriyetçilerin lideri) Giscard d'Estaing ve (Senato Başkanı) Alain Poher'in de Gaulle'e cephe almalarını sağlayarak, geniş bir manevra kabiliyeti kazanmasını bildi. Kaldı ki, burjuvazinin imkânları bunlardan da ibaret değildi. Bu adayların şansı zayıfladığı takdirde, eski Maliye Bakanı Antoine Pinay, sağ cephenin ortak adayı olarak öne sürülebilirdi. Daha olmazsa, klasik bir burjuva aldatmacısına başvurulabilir ve İtalyan burjuvazisinin yaptığı gibi ortanın soluna oynanabilirdi. Sınıf iktidarını bırakmamak için nihai çare olarak, bir de ordu ve emperyalizmin silahlı desteği yedekte bulunduruluyordu.

Gerçek böyle olunca, de Gaulle'ün düşüşünü burjuva sınıfının iktidarı açısından daha mütevazi bir çerçeveye oturtmak gerektiği meydandadır. Gerçi burjuvazi, atını kendi idaresi dışında değiştirmeyi sevmez. *Ancak, kötü ihtimallere karşı yedek atlar bulundurmayı da ihmal etmez.*

SOSYAL-HAİNLERİN YENİ İHANETİ.

Ne var ki, bu gerçeğin karşısında çok önemli bir diğer gerçek var. Bu gerçek, bir çok ileri kapitalist ülkede olduğu gibi, Fransa'da da devrimin maddi şartlarının olgunlaşmış olmasıdır. *Maddi şartların hazır* olduğu memleketlerde devrimin gerçekleşmesi, devrimci bir durumun meydana gelmesine bağlıdır. Bunun ne zaman olacağı önceden kestirilemez. Ancak olduğu zaman da burjuvazinin hakimiyeti ansızın tehlikeye girer. Böyle anlarda sınıf iktidarının değişebilmesi için işçi sınıfının birlik olarak hareket edebilmesi ve halkın çoğunluğunun ittifakını sağlayabilmiş olması gerekir.

İşte bu görüşe dayanan Fransız Komünist Partisi yıllardır değişmeyen bir stratejiye uyarak, daima, sosyalistlere cephe birliği ve bir programda anlaşma teklif etmektedir. Cephe birliğinin amacı, *çoğunluğu komünistleri* desteklemekle beraber, bir kısmı sosyalist partiye meyleden işçi sınıfının birliğini sağlamaktır. Program birliğinin amacı, Fransız halkının büyük çoğunluğunun benimseyebileceği demokratik bir programı önceden sunmak suretiyle, halkın güvenini toplayabilmektedir.

Sosyalistler ise bu sarih tutumun karşısında daima kaypak bir politika izlemektedirler. Kah sağa, kah sola meyletmekte ve böylece çoğu kez burjuvaziye hizmet etmektedirler. Bu yalpalama, de Gaulle'ün düşüşünden sonra ortaya çıkan yeni durumda, Fransa'da sosyalistlerin bir defa daha ihanet etmelerine yol açmıştır. Gerçekten de, komünistlerin üst üste giriştikleri ısrarlı çabalar sonuç vermemiş ve sosyalist parti lideri Guy Mollet, başkan adaylığı için komünist partisiyle anlaşmayı kesinlikle reddetmiştir. *Üstelik,* komünist - düşmanlığı ile tanınmış Marsilya belediye başkanı Gaston Defferre, sosyalistler adına adaylığını koymak suretiyle, sol cephenin ortak bir aday çıkarmasını fiilen engellemiştir.

Sosyalist yöneticilerin sosyalizme *bu açık ihaneti, bizzat* sosyalist partinin tabanında büyük çalkantılara yol açmıştır. Ancak bunların merkezi etkileyeceği şüphelidir. Ortaklık teklifleri red dedilen komünist partisi de bir aday çıkarmak zorunda kalmış, ve Senato grubunun başkanı Jacques Duclos'yu devlet başkanlığına aday göstermiştir. Sol cephenin böylece bölünmesi, tabiatıyle, *burjuvazinin ekmeğine* yağ sürmektedir. Bu durumda, Fransa'da başkanlık seçimlerinin solun zaferiyle sonuçlanması çok şüphelidir.

DE GAULLE'ÜN DÜŞÜŞÜ KARŞISINDA DÜNYA.

De Gaulle'un aniden siyaset sahnesinde çekilişi yalnızca Fransa'da değil, bütün dünyada olumlu ve olumsuz tepkilere yol açmıştır. General'in dünya politikasında faal bir rol oynaması, bu tepkilerin önemini artırmıştır. De Gaulle'ün gidişine en fazla sevinen ülke herhalde İsrail olmuştur. *İsrail'in Beyrut hava alanına* saldırısından sonra bu memlekete silah ihracını yasaklayan General yahudilerin düşmanlığını üzerine çekmişti. Üstelik, New York'taki Dörtlü Konferansı'ı candan desteklemesi, İsrail'in hıncını bir kat daha artırmıştı. Halk oylaması sırasında de Gaulle'ün kaybetmesi için Fransız yahudileri ellerinden geleni yaptılar ve söylenene göre bu yolda büyük paralar harcadılar. Şimdiki durumda, *Fransız yahudilerinin* Pompidou'yu desteklemeleri beklenebilir. Zira Pompidou, de Gaulle'cü olmakla beraber, Fransa'nın ünlü yahudi ailesi Rothschild'lerin yakınıdır.

İsrail'in bu sevincine karşılık, de Gaulle'ün düşüşüne en fazla *üzülenler araplar olmuştur. Zira* böylece, arap devletleri Batı dünyasındaki en büyük desteklerini kaybetmişlerdir.

Sosyalist blokta tepkiler çeşitlidir. Sovyetler Birliği, genel çizgisi itibariyle de Gaulle'ün dış politikasını, ABD'ye kafa tutuşunu, Sovyet dostluğuna önem verişini, vs. beğeniyordu. De Gaulle'ün gidişiyle Fransa'da kayıtsız şartsız Amerikancı bir iktidarın kurulmasından endişe etmektedir. Ancak Sovyetler Birliği, ne de olsa tekelci sermayenin temsilcisi olan bir adamın solun karşısında yenilgiye uğramış olmasından da sevinç *duymaktadır.* Doğu Avrupa ülkeleri ise genellikle üzüntü duymuşlardır. Bir kere Romanya gibi ülkeler, bağımsızlıklarını pekiştirmek için Fransa'da buldukları desteği kaybetmekten çekinmektedirler. İkincisi, ve daha önemlisi, bu ülkelerin güvenliğini tehdit eden baş düşman Federal Almanya'nın karşısında, Alman tehlikesini iyi bilen *bir* eski askerin Fransa'nın başından ayrılması gelecek için *endişe vericidir.*

Batı blokunda genellikle, memnuniyet hakimdir. *İktidar* burjuvazide kalmak şartıyla, de Gaulle'ün *yönetimden ayrılması* Batılılar için ferahlatıcıdır. Ortak Pazar üyeleri, Avrupa birliğinin daha sıkı bağlara kavuşacağını ummaktadırlar. İngiltere, Ortak Pazar'a girme şansına artık sahip olabileceğini düşünmektedir. ABD ise, kendisine kafa tutan bu müttefiğin ortadan silinmesiyle, daha kolay diş geçirebileceği bir muhataba kavuşmayı *beklemektedir.*

Az gelişmiş ülkeler, de Gaulle'ün düşüşünü genellikle üzüntüyle karşılamışlardır. Bunun sebebi, General'in dünyada önemli bir rol oynama sevdasıyla bu *ülkelere yeni manevra imkânları* vermiş olmasıydı. Bağımsızlıklarını savunmak için denge politikasına güvenen ülkeler, General'in gerektiğinde iki dev ülkeye meydan okuyan tutumunda, bir dayanak bulmuşlardı. Ayrıca General, dünyada bir liderlik kapma umuduyla, bir çok az gelişmiş ülkenin çıkarı lehinde vaziyet almaktan çekinmezdi.

Türkiye'ye gelince, şimdiki yöneticilerin bağımsızlık gibi bir dertleri olmadığı için bu denge unsurunun onlara göre büyük önemi yoktur. Hükümetin bu meselede biricik endişesi Batı blokunun gücünü *muhafaza etmesi*dir. Bu bakımdan, Fransa'da burjuvazinin hakimiyetini tehlikeye düşürmeyecek ama Batılıların birliğini artıracak her değişiklikten ancak memnuniyet duyabilir.

Türkiye sosyalistlerinin bakış açısı ise farklıdır. Sosyalistler her olayı, dünya sosyalizminin gelişmesi açısından değerlendirirler. De Gaulle'ün düşüşü son tahlilde Fransız halkının zaferi olduğu için, bunu candan kutlarlar.

KENAN SOMER

TEŞKİLATLANMA MESELESİ VE LENİN

VLADİMİR İLİÇ BU KİTABI NEDEN YAZDI?

«Bir Adım İleri, İki Adım Geri»nin yazılış nedenini anlamak için, biraz geriye gitmek, işe «Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi»nin 2. Kongresinden başlamak gerek. Asıl görevi gerçekten devrimci bir işçi partisinin kurulması olan bu Kongre, 17 Temmuz - 10 Ağustos 1903 tarihleri arasında, gizli olarak, önce Brüksel'de, sonra Londra'da toplanmıştı. Program tartışmaları, bu Kongrede önemli bir yer tuttu. Örneğin, «proletarya diktatörlüğü», «işçi hareketi içinde Partinin yönetici rolü» gibi program maddeleri, İskra'cılarla ekonomistler arasında geniş tartışmalara sebep oldu. Ekonomistlerin İskracılara karşı mücadelesi, «kendiliğindenlik teorisi» çerçevesi içinde kalıyordu. Ayrıca köylü meselesi, millî mesele gibi konuların tartışılması *da, gerçek devrimcilerle oportünistler* arasındaki sınırı gözle görülür bir hâle getiriyordu. Oportünistler, bu Kongrede, proletaryanın devrimdeki yönetici rolüne, işçi-köylü ittifakına karşı çıkan bir anlayışı dile getirdiler. Devrimciler, millî mesele tartışmalarında, millet ayrımı yapmadan bütün vatandaşlar için hak eşitliği, bir devleti teşkil eden bütün milletler için kendi kaderlerini tâyin etme hakkı, parti ve sendika gibi ortak sınıf teşkilâtları içinde bütün milletler işçilerinin birliği ilkelerini savundular.

Kongrede İskra Programı kabul edildi. Bu, iki aşamalı bir programdı. Azami ve asgari program. Azami programa göre, Partinin ana amacı, sosyalist toplumun kurulmasıydı. Bu amacın gerçekleşmesi, sosyalist devrim ve proletarya diktatörlüğüne bağlıydı. Asgari program, Partinin hemen üstesinden gelmesi gerekli görevleri belirliyordu. Bu görevler : Burjuva demokratik devrim, başka bir deyişle, Çarlığın, yani otokrasinin yıkılması, demokratik cumhuriyetin kurulması, 8 saatlik iş-günü, devlet içindeki bütün milletler için mutlak eşitlik ve kaderini tayin hakkı, köylerdeki toprak köleliği kalıntılarının ortadan kaldırılmasıydı.

Bu programın asıl özelliği, o tarihte, proletarya diktatörlüğü fikrini formüle eden tek sosyalist program olmasıydı. Bu Kongrede «bolşevik» sıfatını kazanan Parti, bu programdan esinlenerek, Rusyada, hem burjuva demokratik devrim, hem de sosyalist devrim için, tutarlı bir mücadeleye girişti.

Partinin «bolşevik», yani «çoğunlukçular» sıfatını alması, bir tesadüf sonucudur. Lenin ve taraftarları, aslında Kongrede azınlıktaydılar. Nitekim Tüzüğün 1. maddesi üzerinde Lenin'le Martov arasında tartışılan anlaşmazlıkta, çoğunluk Martov'u tutmuştu. Ama milliyetçi bir yahudi birliği olan Bund'un Kongredeki 7 temsilcisi, Kongrenin Bund'u *yahudi proletaryasının tek temsilcisi olarak* tanımasını reddetmesi üzerine, Kongreyi (ve Partiyi) terketti. Bu olay, Partinin yönetim organları için yapılan seçimlerde, Leninciler'in çoğunluk kazanması sonucunu verdi. Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin bundan böyle «Bolşevik» adıyla anılmasının sebebi budur. Zaten 2. Kongrenin asıl tarihi sonucu da, bolşevik Partisinin kuruluşu olmuştur. Bu Parti, Lenin'in İskra'sı (ya da eski İskra) tarafından geliştirilen ideoloji ve teşkilâtlanma ilkelerine dayanıyordu.

İskra, Plehanof'un uzlaştırıcı tutumu sonucu, Kongreden az sonra, Kasım 1903'de, 52. sayıdan itibaren, menşeviklerin, yani Kongre seçimlerinde azınlıkta kalan grupun eline geçti. Böylece, Lenin'in (eski) İskra'sı, menşeviklerin (yeni) İskra'sı oldu. Kongrede ekonomistlerin kişiliğinde yenilen oportünizm, menşeviklerin kişiliğinde yeni ve daha ince bir görünüm kazanmıştı.

Kongreden sonra, Bolşevikler, parti eyleminin, Kongrece kabul edilen program ve kararlara dayandırılmasını istediler. Ama aslında Parti içinde çoğunlukta bulunan menşevikler buna hiç de taraftar değillerdi. Leninizme karşı ayaklanmışlardı. Parti teşkilâtlarında ağır basıyordular. Temmuz 1904'de, Merkez Komitesi menşeviklere geçti. Önce İskra'nın, sonra da Merkez Komitesinin menşevikler eline geçmesinde, Kongrede Lenin'i desteklemiş bulunan Plehanof'un uzlaştırıcı tutumunun büyük etkisi oldu. Plehanof'un bu tutumu, işçi sınıfının yeni bir tarihi dönemdeki yepyeni görevlerini iyi anlıyamamış olmasıyla açıklanabilir. Plehanof, burjuva demokratik devrimle sosyalist devrimin çağın somut şartları içinde tek bir süreç teşkil ettiğini kavrıyamamıştı. Onu giderek menşeviklerin safına iten sihirli gücü, bence burada aramak gerekir.

Menşevikler, yeni İskra aracıyla, Kasım 1903'den itibaren, özellikle teşkilâtlanma konusunda, bolşeviklere karşı şiddetli bir mücadeleye giriştiler. Onlara göre, Parti kararlarına sıkı sıkıya uyma gereğinin adı, «bürokratizm» ya da «formalizm» olmuştu. Parti disiplinine «servaj» diyorlardı. Bu durumda, teşkilâtlanma meselesi üzerine menşeviklerin anlayışıyla amansız bir mücadeleye girişmek, Lenin için kaçınılmaz bir görev haline gelmişti. İşte 1904 Mayısında yayınlanan «Bir Adım İleri, İki Adım Geri», bu kaçınılmaz mücadele konjonktürünün ürünüdür.

KİTAPTA NELER VAR?

Bu kitapta marksist parti doktrini geliştirilmiştir. Kitabın polemik biçimi içindeki teorik özden şöyle özet çıkartılabilir : Parti, proletaryanın siyasi yol-göstericisidir. Marksist parti, bir işçi sınıfı partisidir, işçi sınıfının öncü teşkilâtıdır. Partiyle sınıfı birbirine karıştırmamak gerekir. Parti, bütün işçi sınıfının değil, onun en seçkin, en bilinçli, en gelişmiş ve devrimci dâvaya en bağlı kısmının teşkilâtlanmasından meydana gelir. Proletarya mütecanis bir kitle değildir. Parti, *proletarya içinde ayrım yapmasını bilmelidir:* aksi halde öncü rolünü oynayamaz. Oysaki menşevikler, partiyle sınıfı birbirine karıştırırlar. Böylece, bütün işçi sınıfını, bu sınıfın en ileri kısmı düzeyine yükseltmeğe çalışacak yerde, partiyi, bilinçlenmemiş yığınların kuyruğuna takacak biçimde davranırlar.

Proletaryanın eylem birliği, bir karar birliğini şart koşar : Bu da, ancak sağlam ve bilinçli bir teşkilâtlanmayla mümkündür. Menşevikler parti disiplini yüzünden, en değerli devrimci aydınların parti teşkilâtlarına katılmak istemediklerini ileri sürerler. Ama, işçi sınıfı partisinin, bireyci bir eğilim taşıyan bu türlü aydınlara hiç mi hiç ihtiyacı yoktur. Proletarya, teşkilâtlanma ve disiplinden rahatsız olmaz. Üretim ilişkileri içindeki yeri, onu teşkilâtlanma ve disipline alıştırmıştır. Proletarya, yalnız bilinç düzeyi bakımından değil, teşkilâtlanma derecesi bakımından da gayri-mütecanistir. Çünkü, teşkilâtlanmayla bilinçlenme arasında sıkı bir ilişki vardır. Proletarya içinde, teşkilâtsız tabakalar olduğu gibi, ancak sendikalarda yer alabilecek *kadar gelişebilmiş -yani az gelişmiş- tabaka*lar da vardır. Parti ise, proletaryanın en yüksek sınıf teşkilâtını teşkil eder.

Parti, ancak merkeziyetçilik ilkesini benimsediği takdirde güçlü ve birleşmiş bir teşkilât olabilir. Azınlık çoğunluğa, alt teşkilâtlar üst teşkilâtlara uymak zorundadır. Legal çalışma imkânı bulunur bulunmaz, bütün teşkilât kademeleri seçimle iş başına gelmeli, demokratik merkeziyetçilik ilkesi uygulanmalıdır.

Tek ve merkeziyetçi bir parti, disiplinsiz olamaz. Disiplin, tartışma ve eleştirmede tam bir özgürlük, eylemde tam bir birlik demektir. Gerçek bir parti birliği, sadece ideolojik birlik değil, ayrıca bir teşkilâtlanma birliğidir de; ve teşkilâtlanmada birlik, ortak, bütün parti üyelerinin -çok değerli devrimci aydınlar dahil - uymaları zorunlu bir disiplin olmadan imkânsızdır.

İşçi sınıfının en ileri unsurlarının merkeziyetçi ve disiplinli bir partide birleşmeleri, menşeviklerin iddia ettikleri gibi, onların yığınlarla olan ilişkisini zayıflatmaz, tersine, güçlendirir. Parti, işçi sınıfının öncü kısmıyla geniş emekçi halk yığınları arasındaki ilişkinin canlı şeklidir. Parti içinde özeleştiri ve demokrasi oldukça, parti güçlenecek ve yığınlarla ilişkisi sıklaşacaktır. Partiyığın ilişkisinde, siyasi bir teşkilât olarak partiyle, işçi sınıfının bütünü arasındaki sınır unutulmamalıdır. Aksi halde, partinin yönetici teşkilât rolü inkâr edilmiş olur.

Markist parti, işçi sınıfının en bilinçli ve en teşkilâtlanmış unsurlarını toplar; toplumsal gelişme kanunlarının bilgisiyle donatılmıştır, ve açık bir programa, bükülgen bir taktiğe sahiptir : Öyleyse, böyle bir parti, en yüksek devrimci okuldur.

Kısaca söylemek gerekirse, Lenin, bu kitapta, teşkilâtlanma meselesinin küçümsenmesinin, sosyalist hareket bakımından taşıdığı tehlikeleri göstermeğe çalışmış, ve teşkilâtlanma konusundaki oportünizmi esaslı bir eleştiriye tâbi tutmuştur. Lenin'e göre, proletaryanın, iktidar mücadelesindeki tek silâhı, teşkilâtlanmadır. «Bir Adım İleri, İki Adım Geri»nin ana tezi budur demek, yanlış olmaz sanırım.

KİTAP

CEM EROĞUL

İTTİFAKSIZLAR DÜNYASI

1960'dan sonra, Türkiye'de, toplumun birçok meselesi gibi, dış politika da tartışma alanına girmiştir. Başta Türkiye İşçi Partisi olmak üzere solcu çevreler, ABD'nin hegemonya aracı olan NATO'dan çıkmadıkça, Türkiye'nin tam bağımsızlığa kavuşmasının imkânsız olduğunu ortaya koymuşlardır. Bugün bu fikirler gittikçe yaygınlaşmakta ve kamuoyu artan bir ilgiyle, memleketimiz için en yararlı dış politikayı araştırmaktadır.

İki Sovyet yazarının kaleme aldığı **İttifaksızlar Dünyası** adlı kitap, işte böyle bir ortamda yayınlandığı ve tartışmalarımızı aydınlatacak veriler getirdiği için, özel bir dikkatle incelenmeye lâyıktır. Yazarlardan biri, Yakov Etinger, Sovyetler Birliği Bilimler Akademisi'nin Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü Bilim Kurulu üyesidir. Diğeri, Ovanes Melikyan, Sovyetler Birliği Bilimler Akademisi'nin Afrika Enstitüsü'nde araştırmacıdır.

Yazarlar, eserlerine, ittifaksızlar grubunun dünya siyasetinde oynadığı önemli role işaret etmekle başlıyorlar. Belirttiklerine göre, bugün, siyaset sahnesinde başlıca üç unsur vardır : sosyalist ülkeler, emperyalist askeri blok üyeleri ve ittifak-dışı ülkeler. İttifaksızlık nasıl tarif edilebilir ve bu politikanın gerekçeleri nelerdir? İttifaksızlığın en kısa tarifi şu olabilir : büyük devletlerin dahil bulunduğu askeri bloklara girmeme. İttifaksızlık politikasını belirleyen bir diğer unsur, dünya meselelerinde barıştan yana olan çözümleri benimseme ilkesidir. İttifaksızlığın gerekçeleri çeşitlidir. Bunları, kısaca, bağımsızlık, iktisadi gelişme ve güvenlik olarak sıralayabiliriz.

İttifaksızlığın niteliğini ve özelliklerini araştıran kitabın ilk bölümünde, yazarlar, bu dış politikanın belli bir sınıf *iktidarının sonucu olmadığına* işaret etmişlerdir. Gerçekten de, ittifaklar dışında kalmayı tercih eden ülkeler arasında, feodalizmin egemen olduğu ve hattâ feodalizm - öncesi ekonomi ve geleneklerin yaşadığı ülkeler olduğu gibi, kapitalist ve sosyalist ülkeler de vardır. Zaten bu yapı farklarının bir sonucu olarak, bu ülkeler dış politikada tarafsızlığı oldukça farklı şekillerde anlamaktadırlar. Ancak hepsinin birleştiği ilkeler de vardır : İttifaklar dışında kalmak ve esas itibariyle barışçı olmak.

Eserin ikinci ve üçüncü bölümlerinde bu ortak tutumun nedenleri ortaya konmaktadır. Bir kere, bu ülkelerin hepsi emperyalizmle çıkar çelişkisi içindedirler. Bir çoğu sömürgelikten yeni *kurtulmuş ve siyasi bağımsızlığını dahi tam* anlamıyla pekiştirememiştir. Bu ülkelerin halkları sömürgecilerden, yani Batılı Büyükler'den nefret etmektedirler. Daha *düne kadar canlarını alırcasına kendilerini* sömüren bu devletlerle ittifak kurmayı gönül rızasıyla kabul edemezler. Bu bakımdan, ittifaksızlık, içbirliği korumanın gereği olarak ortaya çıkmaktadır. İkincisi, bu ülkelerin liderleri, bağımsızlıklarına henüz kavuştukları için, buna büyük bir hassasiyetle bağlıdırlar. Kültürel gelişmeleri, onları eski sömürgecilerle ilişki kurmaya itse bile, eski zalimlerin pençesine yeniden düşmemek için azami bir dikkat harcamak eğilimindedirler. Üçüncüsü, bu ülkelerin hepsi iktisadi kalkınma sorunuyla karşı karşıyadırlar. Tek taraflı ittifaklara bağlandıkları takdirde, ne çok yönlü yardımlar alabilirler, ne de bağlandıkları büyük devletin iktisadi çıkarlarına tamamen tâbi olmaktan kurtulabilirler. İttifaksızlığın dördüncü gerekçesi ise güvenliktir. Bu ülkeler, kalkınmak için bütün kaynaklarını seferber etmek zorundadırlar. Oysa, «Emperyalist askeri ve siyasi paktlarla ittifak kurmak, kaçınılmaz olarak, emperyalist devletlerin askeri serüvenlerine bulaşmak tehlikesini taşır.» (s. 28) İşte bu nedenlerle bu ülkeler, tarafsız ve barışçı bir politikada birleşmektedirler. Ancak bu tarafsızlık ve barışçılık, pasif olarak anlaşılmamalıdır. Etkin barışçılık, ancak barışı tehlikeye sokan unsurlarla *savaş* biçiminde anlaşılabilir. Emperyalizm ve sömürgecilikle mücadele etmek barışçılığın ilk şartıdır.

Kitabın diğer ilginç bir yanı, ittifak dışı ülkelerin kendi aralarında birliğe varmak için yaptıkları teşebbüslerin anlatılmış olmasıdır.

Bu teşebbüslerin *gelişmesi*, bağımsızlıklarından feragat ederek, kendilerini emperyalist askeri bloklara bağlamış olan ülkelerde de bir bilinçlenmeye sebep *olmaktadır*. «*Türkiye, İran, Pakistan* ve bazı başka ülkeler, askeri bloklara bağlılığın onlara herhangi bir yarar sağlamadığını acı bir deneme ile öğrenmişlerdir... *Blok 'siyaseti' bunalımı*, Türkiye'de çok şiddetlidir. Bu ülke büyük bir iktisadi güçlükle yüz yüze gelmiştir ve birçok kişinin tek kurtuluş yolu olarak gördüğü nötralist siyasetten yana güçlü bir eğilim belirmiştir.» (s. 163).

Emperyalistler bu gelişmelerden ürkmektedirler. İlk tepkileri tarafsızlıkla açıktan mücadele etmek olmuştur. Emperyalizmin kara-ünlü şampiyonu John *Foster Dulles, nötralizmi* «ahlâk-dışı» olarak ilân etmişti. Yine örneğin Richard Nixon, New York Herald Tribune gazetesinde Amerika'nın «bazı nötralist liderlerden bıkkınlık duyduğunu» yazmıştı (s. 136). Ancak tarafsızlık başedilmez bir güç olarak gelişmeye başlayınca emperyalistler bununla daha sinsi usullerle mücadele etmeyi, yani tarafsızlığı açıkça hedef alacaklarına, onun kendi çıkarlarına alet etmeyi tercih ettiler. Örneğin, İngiliz araştırmacısı John Marlowe'un dediğine bakılırsa : «Arap nötralizmine Amerika'nın rıza göstermesi, Orta Doğu'da, İngiltere'nin yerine Amerikan etkisini hakim kılmaya yönelmiş taktik bir davranış olarak görünüyor.» Yani, emperyalistler kendi aralarındaki rekabetlerinde nötralizmden yararlanmayı deniyorlar. Nötralizmi içten yıkmak için buldukları diğer bir usûl Ortak Pazar gibi paravanlarla ittifak-dışı ülkeleri kendilerine bağlamak. Ancak bu ülkelerin birçok lideri bu oyunun farkındadır. Örneğin, «müteveffa Jawaharlal Nehru, Ortak Pazar'ı, bir ülkenin kendi sömürgelerini doğrudan denetlediği zaman kullandığı araçlardan daha güçlü bir denetim aracı olarak tanımlamıştır.» (s. 103). Kwame Nkrumah da, Mayıs 1962'de, Akra'da toplanan Afrika Özgürlük Savaşçıları Konferansı'nın açılış oturumunda şöyle demişti : «Ortak Pazar'ın amacı bizi, bağımsız nötralist politika gütmekten alıkoymaktır.» (s. 104). Emperyalistlerin, ittifaksızlığı itibardan düşürmek için kullandıkları diğer bir taktik, «bazı temel uluslararası sorunlar üzerinde nötralist tutumun, sık sık sosyalist *ülkelerin tutumuna* uygun düştüğünü söylemektir. Bunda şaşılacak birşey yoktur. Zira sosyalist topluluğun üyeleri, sömürgeciliğe ve emperyalizme karşı barış ve barış içinde bir arada yaşama mücadelelerinde ittifak-dışı devletlerin doğal müttefikidir.» (s. 185).

Sovyet araştırmacılarının vardıkları sonuç budur. Türkiye sosyalistlerinin buradan çıkaracakları ders, emperyalizme karşı çıkmış ve sosyalizme yönelmiş bir Türkiye'nin ittifak-dışı ve barışçı bir dış politika izlemesinin, hem milli çıkarlara, hem de dünya sosyalizminin gelişmesine en uygun yol olacağıdır.

1. Y. Etinger ve O. Melikyan, **İttifaksızlar Dünyası**, çev. Yurdakul Fincancı, Ankara, Anadolu Yayınları, 1969, 10 TL.

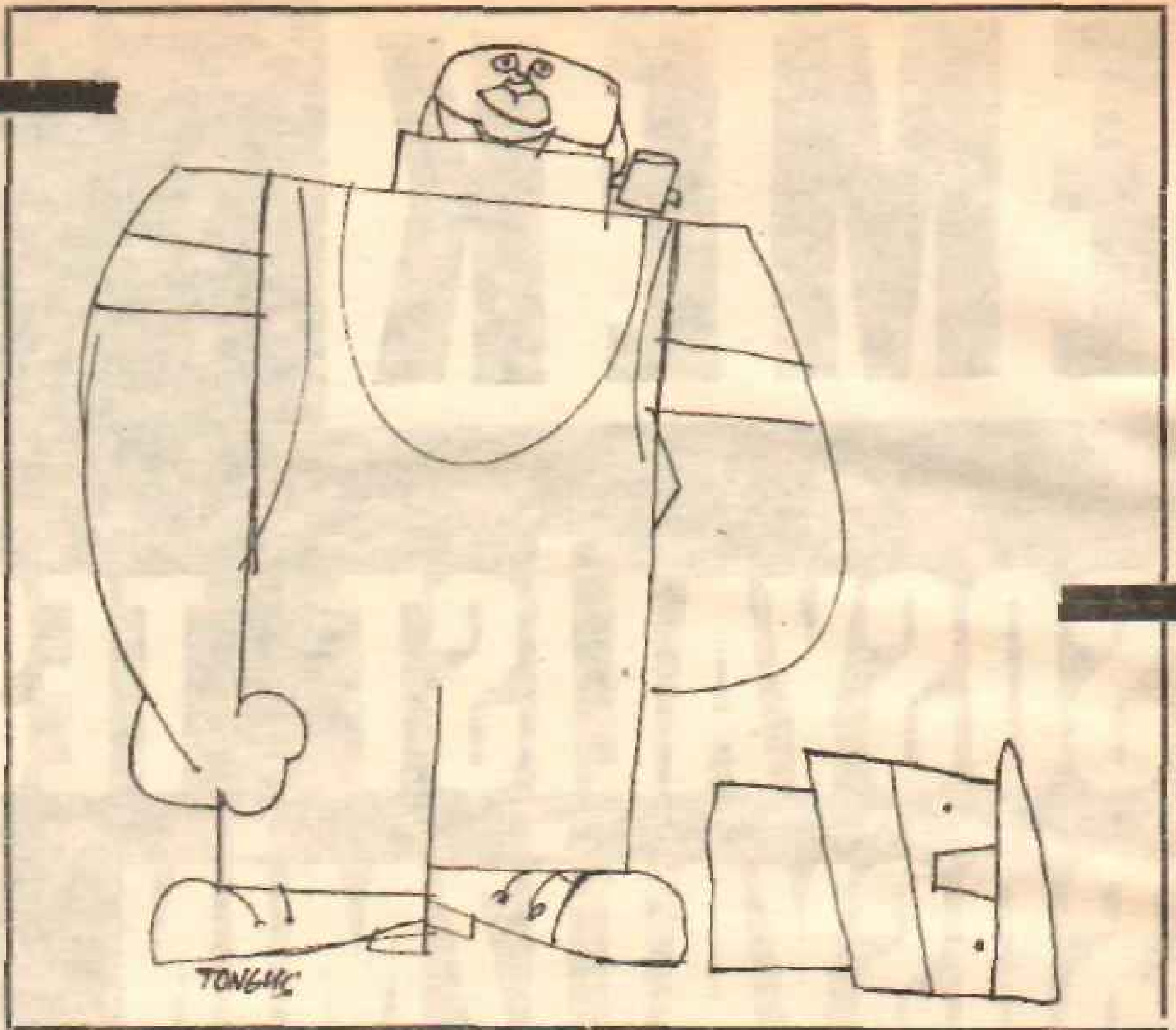
EMEK * Onbeş Günlük Sosyalist Gazete
İki Haftada bir Pazartesi Günleri çıkar.
Sahibi : Şaban ERİK * Genel Yayın Müdürü : Sadun AREN * Yazı İşleri Müdürü : Hüseyin ERGÜN * *Yıl : 1 - Sayı : 2 - Fiyatı : 150 Kuruş* - 19 Mayıs 1969

Yönetim Yeri : Süleyman Sırrı Sokak 2/8 Yenişehir/ANKARA - Tel : 17 77 60 * P.K. 276 Bakanlıklar/ANKARA * Abone Şartları : 13 Sayı : 12,5 TL., 26 Sayı : 25,— TL., 52 Sayı : 50,— TL. İLAN : Santimi 25,— TL. Yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir. Küçük yayın ilânları kelimesi 75 Kuruştur.

İstanbul Temsilciliği : S. Günay AKARSU Nuruosmaniye Cad. Benice Han - Cağaloğlu İstanbul * Telefon : 26 29 64 * İzmir Temsilciliği : Güner ELİÇİN, Akgerman Han 404 İZMİR * Tel : 24 986 * İstanbul Dağıtımı : Fuat BÜTE, Ankara Cad. 8 İstanbul * Tel : 27 89 49 *
Dizgi ve Baskı : Baylan Basım ve Ciltevi

Adalet Partisi iktidarının dört yıllık azgın özel sektörcü, dışa bağımlı ekonomik politikası ve mevcut toprak düzenini ve buna bağlı tefecilik ve benzeri çağdaşı soygun usullerini ayakta tutan, sosyal politikası sonucu olarak, Türkiye'de toplumsal bozukluğun hızla artmakta olduğu bir ortamda yaşıyoruz. Toplumun bütün çelişkileri keskinleşmekte, çırılçıplak ortaya çıkmaktadır. Topraksız köylüden üniversite öğrencisine; işçilerden Yargıtay üyelerine kadar toplumumuzun bütün sınıf ve tabakaları, bir bunalıma girmişler, ve her biri mevcut düzeni kendi yönünden protesto etmek için ayaklanmışlardır

İşte memleket önümüzdeki Ekim seçimlerine bu şartlar altında girmektedir. Hiç şüphe yoktur ki bu kargaşa içinde tek ciddi kurtuluş yolu, tek ümit, işçi ve emekçi sınıfların sosyalist hareketi ve bu hareketin tek siyasi örgütü ve öncüsü olan Türkiye İşçi Partisinin başarısıdır.

SEÇİMLER KARŞISINDA PARTİ

Önümüzdeki Ekimde Partimiz milletvekili seçimlerine ikinci defa girmiş olacaktır. Bundan ötürü, Ekim seçimleri, son 4 yıllık süre içinde partimizin aldığı mesafeyi, sağladığı gelişmeyi göstermek bakımından, aynı zamanda bir çeşit imtihan niteliği de taşıyacaktır. Seçimlerde gösterilecek varlık ve başarı sosyalizme bel bağlamış emekçi sınıfların ve sosyalist aydınların yüzlerini güldürecek, şevklerini arttıracaktır. Bu bakımdan Parti içindeki tartışmaların Partinin başarısını arttıracak yönde etki yapmasını sağlamak gereklidir.

●

Partimizin seçim çalışmalarının, şüphesiz ki, önemli bir yanı, emekçi halkımıza sosyalizmin ne olduğunu ve programımızı etrafiyle anlatmak olacaktır. Bunu yaparken izlenecek temel amaç, emekçi halkımıza sosyalist sınıf bilinci vermektir. Sınıf bilinci, bilindiği gibi, ancak, bütün yurt ve dünya sorunlarının ve bunlar için öne sürülen çeşitli çözümlerin daima *sınıf açısından ele alınması ve değerlendirilmesiyle* verilebilir.

Bu tür propoganda çalışmalarında oy artışına paralel olarak oy vermedeki bilinçlenmeye de önem vermek gerekir. Çünkü partimizin varlık nedeni ve temel görevi budur. Partimiz ancak bu yolla sağlam bir zemine oturur ve sosyalist potansiyeli geliştiren etkili bir örgüt olur.

Bu tür çalışma ve propoganda aynı zamanda, sosyalist harekete ve partimize yöneltilmiş olan her türlü baskı, yalan ve iftiraları etkisiz bırakmak ve böylece demokratik ortamı genişletmek bakımından da izlenecek *tek sağlam yoldur.*

●

Partimizin seçim çalışmalarının diğer bir yanı, hatta içinde bulunduğumuz koşullar bakımından, çok daha önemli olan yanı, parti içi eğitim ve örgütlendirmeyi geliştirmek ve derinleştirmek olacaktır.

EMEK'in geçen sayısında etraflıca belirtildiği üzere, Türkiyedeki sosyalist hareketin önündeki temel görev, mevcut sosyalist potansiyeli sosyalist güce dönüştürmektir. Açıktır ki bu görev ancak güçlü bir parti örgütü etrafında gerçekleştirilebilir. Bundan ötürüdür ki, T.İ.P.'ni bir örgüt olarak güçlendirmek ve daha ileri bir plânda tekrar sosyalist hareketin öncüsü ve itici gücü haline getirmek esastır.

Hal böyle olunca, önümüzdeki seçim çalışmalarında başarının önemli *bir ölçüsü de seçim ortamından yararlanarak,* parti içi eğitim ve örgütlenmeyi derinleştirmek, bilinçli ve militan kadrolar yetiştirmek, işçi ve diğer emekçi sınıflarla daha yakın ve sağlam ilişkiler kurmak, bunun için, eski tecrübelerden de yararlanarak, yeni çalışma usulleri bulmak konularında bir hamle yapabilmiş olmaktır. Bu tür çalışma, partimize gerçek bir gelişme

sağlayacak bilinçli oyları arttırmanın da tek yoludur.

●

Seçim çalışmalarının asıl amacının yukarda anlatmaya çalıştığımız hususlar olması, EMEK etrafında toplanmış olan partililerin bu çalışmalara bütün güçleriyle girişmeye özel bir önem vermelerini gerektirmektedir. Çünkü hatırlanacağı üzere, teori plânınında ileri sürdüğümüz görüşlerin eyleme yansıyan yanı bu konulara taalluk etmektedir. Hal böyle olunca, doğru teori ve eylem biçimlerinin Partimize hakim kılınmasına yönelen amacımızın gerçekleşmesi için, tek geçerli yolun Parti çalışmalarına hız vermek olduğu açıktır. Bilinen bir gerçektir ki, hiç bir fikrin, taraflarlarınca ısrarla savunulup, uğrunda çalışılmadıkça, başkaları tarafından benimsendiği ve geçerlilik kazandığı görülmemiştir. Kaldı ki, böyle bir şey mümkün olsa bile, hiç bir anlamı olmayacağı meydandadır. Gerçekten, örneğin, Partililerin büyük bir kısmının çalışmalara katılmadıkları için, seçimlerde ne oy, ne de örgüt olarak bir varlık gösterememiş, ve bu yüzden kendisine karşı duyulan her türlü güven ve saygıyı yitirmiş bulunacak olan bir Parti enkazına bu hale düştükten sonra görüşleri kabul ettirmenin, elbette ki, hiç bir anlamı kalmayacağı açıktır.

İşte bütün bunlardan ötürüdür ki, EMEK, Partimizin seçimlerden başarı ile çıkması için yukarda açıklanan görüşler çerçevesinde var gücü ile çalışacaktır. Partili partisiz bütün sosyalistler bu konudaki tereddüt ve şüphelerini silkip atarak çalışmak üzere kollarını sıvamalıdırlar.

EMEK

İKTİDAR YOLUNDA BÜYÜK OYUNLAR

YARGI ORGANLARI YÜRÜDÜ

Son 15 gün, yurumuzda, şaşırtıcı ve şaşırtıcı olduğu kadar da vahim olaylarla yüklü geçti. Olaylar zinciri üç Mayıs günü bazı kışkırtılmış kimselerin, Yargıtay Başkanı İmran Öktem'in cenazesine saldırmaları ve bu münasebetle çıkardıkları olaylarla başladı. CHP Genel Başkanı İnönü, olayı 31 Mart vakasına benzeterek büyük heyecan yarattı. Fakat meseleyi bir gensoru ile Meclise getirerek, kendi yarattığı heyecanı gene bizzat kendisi yatıştırma ve fenleme yoluna girdi. Meclisteki tartışmalardan ilerici çevrelerin beklediğinin tam tersi bir sonuç çıktı. AP Genel Başkanı ve Başbakan Demirel, ithamları ve olaya konulan teşhisleri yani irticaı küllüyen reddetti ve bu tutumuyla gerici çevrelerle olan ittifakını daha da pekiştirdi.

Meclisteki müzakerelerin ertesi günü, Yargıtayın öncülüğünde, diğer yargı organlarının, baroların, üniversitelerin düzenledikleri büyük bir protesto mitingi yapıldı.

Bilindiği gibi Anayasamız yani Türk Devleti «kuvvetlerin ayrılığı prensibi» ne dayanır. Buna göre kanunları yapma Büyük Millet Meclisinin, kanunları uygulama Hükümetin, yargılama da mahkemelerin yetkisindedir. Yani yargı organları son derece önemli bir devlet gücünü temsil etmektedirler. İşte bu gücün bütünüyle hükümetin karşısına çıkması, başka memleketleri bilmeyiz ama, Türk tarihinde ilk defa vaki olmaktadır.

Mesele şimdilik kapanmış gibi görünmekle beraber, yargı organları ile hükümet arasındaki bu çatışmanın kamu oyunda derin izler bıraktığında ve bunun önümüzdeki olayları etkiliyeceğinde şüphe yoktur.

SEÇİM OYUNLARI

Henüz bu çalkantılar durulmadan başka bir olay daha patlak vermiştir. Yassıada mahkumlarının siyasi hakları iade etmek üzere Anayasanın 68 inci maddesini değiştirmek için, AP tarafından 219 imzalı bir kanun teklifi Meclise getirilmiştir. Herkes bu teklifi AP'nin mevcut gerginliği daha da artıracak gereksiz bir cüretkârlığı ve bir seçim oyunu olarak değerlendirirken, CHP Genel Başkanının teklife sahip çıkıvermesi karşısında bütün bütün şaşkınlığa düşmüşlerdir. Gerçekten, İnönü nasıl oluyor da, ilerde birçok ihtilallara sebep olabilecek, böyle bir teklifi destekleyebiliyordu.

Oysa İnönü'nün tutumunda uzun boylu keramet aranacak bir taraf toktur. Bu düpedüz AP ye karşı girişilmiş bir seçim oyunudur. Şöyleki, teklif kanunlaşırsa, eski Demokrat Partililer ya YTP, GP gibi partilere girerek AP oylarını bölecek, ya da AP içinde Milletvekilliği için mücadeleye girişerek gene bu partiyi zaafa düşüreceklerdir. Yok eğer teklif kanunlaşmazsa - ki bu ancak AP'nin istememesi sonucu olabilir - bu sefer de, AP eski DP lilerin hışmına uğrayacak ve onlardan ne kadarlık bir destek görüyorsa bundan yoksun kalacaktır. Böylece İnönü'nün ve CHP nin bu konudaki tutumunun sırf seçim taktiği olarak bir geçerliği vardır. Ama...

HAK İADESİ Mİ? HAKKIN GERİ ALINMASI MI?

Evet ama meselenin bir de Anayasa düzeninin korunması yani siyasi rejimle ilgili yanı vardır. Yassıada mahkûmlarının tekrar siyasi hayata girmeleri, 27 Mayıs hareketini ve onun Anayasasının meşruiyetini tartışma konusu yapmıyacak, bir çeşit restorasyon(eski halin iadesi) hareketine başlangıç olmayacak mıdır? Bayarın 10 Mayıs tarihli gazetelerde çıkan «tabii senatörlük hakkımdan açıkça, hatta beyanat ile ilân ederek vazgeçiyorum. Milli irade dışında hükümle Meclis'te bulunmayı suç addederim.» şeklindeki beyanatı hiçbir tereddüte yer vermeyecek kadar açıktır. Bayar bu ifadesi ile, Anayasanın verdiği bir hakkın kullanılmasını suç sayarak, Anayasanın meşruiyetinden şüphe ettiğini açıkça ortaya koymuştur. Zaten bunda şaşılacak bir taraf ta yoktur. Yassıada mahkumlarının, kendilerini deviren güçlere ve bu güçlerin kurduğu siyasi düzene saygı duymaları, bu düzeni meşru saymamaları tabiidir.

Bundan ötürüdür ki, önemli olan Yassıada mahkumlarının hissiyat ve niyetlerinin ne olduğu değildir. Bu bellidir. Önemli olan bunların, siyasi haklarına tekrar kavuşunca bir rejim buhranı yaratacak güçte olup olmadıklarıdır. Meseleyi bu şekilde ortaya koyunca endişe duymamaya imkân yoktur. Çünkü bilindiği gibi AP zaten 27 Mayısa karşı ve DP nin bir devamı gibi kurulmuş, ve bu havasını devam ettirerek iktidara gelmiştir. Gerçi Yassıada mahkumları ile bugünkü AP yöneticileri ve milletvekilleri iki ayrı kadrodur ve bundan ötürü de aralarında potansiyel bir rekabet vardır. Ancak Adalet Partisinin aşağı kademelerinde böyle bir ikilik söz konusu değildir. Zaten bundan dolayıdır ki, son AP Kongresinde siyasi hakların iadesi için karar alınabilmiştir. Bu durumda Yassıada mahkumlarına siyasi haklarını, onlara karşı, ya da hiç değilse tarafsız bir güç değil, onlardan yana bir güç verecektir. Diğer bir deyimle hak iadesi «af» değil, hakkın bizzat geri alınması söz konusudur.

AP tabanıyla DP tabanı arasında fark olmadığında, siyasi haklar geri alınınca, AP yönetiminin tamamen veya kısmen eski DP'liler tarafından ele geçirilmesi geçerli bir ihtimaldir. Bu taktirde, memleketin tekrar temel sorunlarımızla hiç ilgisi olmayan, kısır bir rejim buhranına ve çekişmesine düşeceği açıktır. İnönü'nün restorasyona rıza göstermesini böyle bir buhran şartına bağlaması, neticeye hiç etki yapmayacak kuru bir temenniyattan ibarettir.

Nihayet şunu da belirtmek isteriz ki, siyasi hakların iadesi söz konusu olunca, bizlerin hatırına herşeyden evvel 141-142' den mahkum olmuş arkadaşlarımız gelir. Bunlardan hiç söz edilmemiş olması, me-

SAYFAYI ÇEVİRİNİZ

selenin her iki taraf için de nasıl sadece basit bir seçim oyunu olduğunu, hak, hukuk ya da sosyal huzur meselesi ile hiçbir alâkası bulunmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

DEVALÜASYON KAPIMIZI ÇALIYOR

İhracatı artırmak memleketimizin en hayati meselesidir. Çünkü ancak bu yolla dış yardım ve kredilere muhtaç olmadan işlerimizi yürütmek ve sağlam bir kalkınma yoluna girmek mümkündür. Oysa ihracaatımız gelişmek şöyle dursun gerilemektedir. Gerçekten, geçen yılki ihracaatımız bir evvelki yıldan % 5 oranında az olmuştur. Hele bu yılın ilk üç ayındaki ihracaat, geçen yılın aynı devresindekine nazaran, korkunç denecek kadar düşüktür. İhracaat geçen yılın ilk üç ayında 157 milyon dolarken bir yıl aynı devrede 126 milyon dolara düşmüş yani % 20 oranında, 31 milyon dolar azalmıştır. Önümüzdeki aylarda bu temayülün devam edeceği ya da iyileşeceği şimdiden söylenemez. Ancak artık tütün, pamuk gibi ananevi ihraç mallarımızı satmakta bile büyük zorluklar çekmeye başladığımız ve develüasyonun kapımızı çaldığı bir vakıadır.

SERMAYE ÇEVRELERİ DE MEMNUN DEĞİL

Son onbeş günün şaşırtıcı olaylarından biri de, hiç şüphesiz, tanınmış iş adamı Vehmi Koç'un iktisadi durumumuzun kötüye doğru gittiği hakkında gazetelerde çıkan beyanatı olmuştur. Fikirlerini ve şikâyetlerini istediği zaman Hükümette doğrudan doğruya duyurmak imkânına sahip bulunan bir iş adamının, bu yolu tutmayıp ta, gazetelere beyanat vermesi dikkat çekicidir. Beyanatın en ilgi çekici noktası şudur : «Güzel Türkiyemizi temelinden sarsmak isteyen zümreler, böyle bozuk bir gidişten faydalanacaklar ve belki de 1946'dan beri üzerine titrediğimiz demokrasi düzeni tehlikeye düşecektir. «Bu sözler Koç'un asıl endişesinin politik nitelikte olduğunu göstermektedir.

Diğer taraftan, geçenlerde yapılan ve büyük sermaye çevrelerinin düzenlediği «teknoloji seminerinde» iş adamları işçi ücretlerinin yüksekliğinden yakınmışlar ve bu yüksek ücret seviyesinde kalkınmanın mümkün olmayacağını açıkça ifade etmişlerdir.

Büyük iş adamları ve sermaye çevrelerinin bu yukardaki fikirleri biraraya getirilince ne istedikleri kendiliğinden ortaya çıkmaktadır : Demokrasiyi kurtarmak için iktisadi gelişmeyi hızlandırmak, iktisadi gelişmeyi hızlandırmak için de işçi ücretlerini düşürmek lâzımdır. İşçiler ücretlerini, sendika kurma, toplu - sözleşme ve grev yapma gibi haklarını kullanarak iş adamlarının yüksek dedikleri oysa ancak canlarını tenlerinde tutmaya yetecek bir seviyede tutmaktadırlar. O halde ücretleri düşürmenin yolu bu hakları geri almak, hiç değilse kısıtlamaktır. İşte sermaye çevreleri memleketi böyle kalkındıracaklar, demokrasiyi böyle koruyacak ve kurtaracaklardır.

Diğer taraftan sermaye çevrelerinin bu şikâyet ve tutumlarından anlaşılıyorki bu çevreler amaçlarına hizmet etmeleri bakımında n AP iktidarının mı yoksa CHP iktidarının mı daha elverişli olduğu hususunda tereddüt içindedirler.

PROPAGANDA ve SOSYALİST BİLİNÇ

ADİL ÖZKOL

1965 seçimlerinde T.İ.P. adına duyurma ve kendini kabul ettiren mücadelesi vermişti. 1966 ve 68 ara seçimlerinde de devam eden bu çabanın başarıya ulaştığına şüphe yoktur. *Önümüzdeki yeni dönem yaratılmış olan bu* ortamda derinliğine örgütlenme ve bilinçlendirme gayretini sürdürmektir. Böylelikle Türk sosyalist eylemi başlangıç devresinin son safhasına *girmiş bulunacak ve ancak bu kemikleş*menin tamamlanmasından sonradır ki ciddi bir iktidar mücadelesine başlamak mümkün olacaktır.

1969 seçimleri bu uzun ve mihnetli devrenin bir bölümüdür. Kendiliğinden oluşacak olan canlı seçim atmosferinde hangi kitlelere ne açıdan hitap etmek gerektiği çok önemli iki sorudur. Çünkü sosyalist hareketin doğru çizgisinde seyretmesi bu suallerden ikisine de doğru cevaplar verilmesine sıkı sıkıya bağlıdır.

Bu dönemin en hayati sorunu işçi sınıfı ile bilimsel sosyalizme uygun köklü ilişkiler kurmak, tarihsel gelişimi ve günün olaylarını onlara sınıfsal açıdan açıklayıp giderek sosyalistçe düşünmelerini ve buna göre eyleme girmelerini alışkanlık haline getirmektir. Amerika Türkiye'yi nasıl sömürüyor? Bu hırsızlık endüstrisinin yerli ortakları kimlerdir? Nasıl oluyor da hacıağalar bir gecelik safahat aleminde bir emekçi ailesinin bir yıllık kazancını harcayabiliyorlar? Bu ve buna benzer sualleri yalnız ortaya atıp işlemekle kalmamalı, bunların çözümüne ancak işçi sınıfı örgütünün iktidara ana kuvvet olarak ağırlığını koymasından sonra başlanılabileceği sabır ve titizlikle tekrarlanmalıdır.

Şüphe yok ki bu biçim bir eylem, işçilerimizin siyasi bilinçten çok uzak olmaları, egemen çevrelerin ahlâksızca baskı ve propagandaları ve örgütümüzün genellikle küçük burjuvalardan oluşması gibi birçok çetin engelle karşı karşıyadır. Ama başka hiçbir çare yoktur, ve küçük burjuva kökenli örgüt sorumluları kararlı bir tutumla hem işçilerin doğru yönde bilinçlenerek örgüte kuvvet kazandırmalarına yol açacak bu eylemi sürdürmek, hem de kendileri açısından kesin olarak sınıf değiştirmek olanağına sahiptirler. Bu işleri yaparken müttefikimiz olan köylüleri ve komprador kapitalizmi ile değişken oranda uyuşmazlıkları olan küçük burjuvaziyi ihmal etmek veya karşıya almak elbette düşünülemez. Ancak düşünülmeyecek olan bir başka şey işçi sınıfı ile tesirleşmesini kuramamış olan bir sosyalist örgütün asıl yapması gereken işi bırakıp «güçbirliği» peşinde koşarak sosyalist potansiyeli boşa harcamasıdır. Biz şimdi toprağını hazırlamış bir çiftçi gibiyiz. Şu andaki temel ödevimiz tohumu ekip ekini filizlendirmektir. Güçbirliğinin zaruretini herkes biliyor. Ama T.İ.P. gerek nitel gerekse nicel yönden iyice kuvvetlenmeden yapılacak olan güçbirliğinin tarihte de örnekleri olduğu üzere zararı faydasını aşar. Şimdilerde işbirliğini ancak ikinci plânda bir mesele olarak ele almak, asıl ağırlığı örgüt içinde derinleşmeye vermek *gerekir.*

İkinci sorun propagandanın hangi temel çizgi üzerinde seyredeceğidir. Başarının tek çaresi bir takım üst yapısal kavramların şartlanmasından kurtularak ve hatta yeri geldikçe bunların üzerine yürüyerek bilimsel sosyalizm çizgisini izlemektir. Burada akla bir soru gelebilir : Oy artmasını ön plâna almayalım mı? T.İ.P. nin oylarının artmasına çalışmak şüphe yok ki her sosyalistin münakaşa edilmez görevidir. Ama bu artış doğru yönden verilmiş tavizlerin yarattığı bir faydasız şişkinlikse böylesine elbette hayır... Üstelik şu da var ki yanlış adımlar karşılığı kazanılmış oylar gücümüzü hiçbir zaman kıratın süvarileri ile boy ölçüşmemize yetecek dereceye yükseltmez. Böyle bozuk gelişmelerden yarar ummaktansa vaktimizi bilinçli kilit noktaları oluşturmaya harcarsak uzun süre bakımından en doğru işi yapmış oluruz, ve bir gün gelir kuvvetimiz geometrik olarak artmaya başlar. Kırı, dorusu, alı ile çeşitli atların koştuğu iktidar yarışına biz yeni bir atla değil, fakat bir makine ile girmek durumundayız. Bu toplumsal makineyi inşa etme ve işletme usulü de ancak bilimsel sosyalizmden öğrenilir. Sosyalistlere bu bilimsel kanunların doğruluğunu ve katiyetini münakaşa etmek değil fakat diyalektik gelişime de uygun olarak bu değişmez hedeflere ulaşmanın kendi toplumsal şartlarına uygun taktiklerini bulmak düşer.

Örneğin Türkiye'de işçi sınıfının bilinçli olmadığı ve sarı sendikalar, işçilerin köylü kökenlerinden geç kurtulması gibi gerçeklerden hareket ederken yürümesi gereken yol bu somut gerçekleri de nazara alarak ilişkinin kurulması ve bilincin oluşturulmasıdır. İşçi sınıfının mevcut durumu ile sosyalist bilinç arasındaki giderilmesi mümkün ve mutlaka gerekli çelişki karşısında iki yanlışa düşülebilir : ya işçi sınıfına hitabetmekten vazgeçip başka zümrelerde sosyalist birikim yaratmak yolunda bir sapma, ya da bilimsel sosyalizmden taviz vererek işçi sınıfını yanlış bir yöne itmek şeklindeki bir sapma. Bunlardan her ikisi de çelişkiyi uyuturlar ve sosyalizmin kuruluşunu geciktirirler.

Kapitalizm aşamasındaki sömürü çelişkisinin çözümleyici ana kuvveti olan işçi sınıfı ile onun ideolojisi olan bilimsel sosyalizm arasındaki mesafeyi süratle kapatmak ve onu komprador kapitalizmi ile uyuşmazlıkları olan diğer sınıf ve tabakaların önünde yapacağı iktidar mücadelesine hazırlamak sosyalist örgütün temel görevidir.

Anayasayı Sosyalistçe Korumak

MÜMTAZ SOYSAL

Lâiklik tartışmalarının ardından bir de Bayar'ın diriltilmesi ortaya çıkınca, Anayasa üzerindeki tartışmalar birdenbire yoğunluk kazandı. 27 Mayıs'ın yıldönümü de yaklaştığına göre, bugünün Türkiye'sinde Anayasaya sahip çıkmanın, Anayasayı korumanın ne anlama gelmesi gerektiğini bir de sosyalist açıdan incelemek, bu konuda sosyalistçe tutumun ne olabileceğini araştırmak zorundayız.

1961 Anayasasını iki biçimde yorumlamak mümkün : Anayasayı bir **«tepki belgesi»** olarak alıp tepkinin yarattığı dengeyi olduğu gibi saklı tutmağa çalışmak, ya da şimdiki Anayasa düzenini Türkiye'de halk egemenliğini gerçek temellerine oturtacak bir oluşumun hukuksal çerçevesi saymak.

Birinci tutum en yaygın olanı. Yobazlık kıpırdanışlarıyla karşılaşıldıkça, Demokrat Parti yöneticilerinin siyasal haklarını geri vermek söz konusu edildikçe, Cumhuriyet Senatosundaki tabii üyelikler tartışıldıkça, özellikle **«devrimci gençlik»** kuruluşları taarfından savunma olarak benim senen tutum bu. 28-29 Nisanlarda ve 27 Mayıslarda anma törenlerinin inanç tazeleme konuşmaları da aynı yorum çerçevesinde dönüyor: 27 Mayıs **«aydınlar»**ın hareketidir; 27 Mayıs Anayasasına da **«aydınlar»** sahip çıkacaktır.

27 Mayıs'ın, 1950'den, hattâ bir bakıma 1945'ten başlayan çok önemli bir olaya karşı tepki olduğu şüphesiz: Batıdakine benzer bir ticaret ve sanayi burjuvazisinin yokluğunda, Tanzimat'tanberi Türk toplumuna öncülük etmiş olan bürokratik intelligentsia, genel oyu kullanarak işbaşına gelen yeni burjuvazinin, feodâl kalıntıların ve eşrafın emrinde bir **«tâbi güç»** olmayı, kendi özlemlerine ters düşen bir gidişin aracı durumuna gelmeyi kabul etmiyor. Bunun yarattığı 27 Mayıs tepkisinden sonra ortaya çıkan Anayasa, bir bakıma yüz yıldır bürokratik intelligentsiaca geliştirilmiş olan özlemleri koruyacak ve çok partili düzeni onun değerleri çerçevesinde sürdürecek tılsımlı kurallardan ve kurumlardan meydana geliyor. Bu anlamda Anayasaya sahip çıkmak, bürokratik intelligentsianın toplum içindeki yerinin sürekliliğine, Anayasayla kurulan dengenin değişmezliğine sahip çıkmak oluyor. Böyle bir statik anlayışın *doğal sonucu, bundan sonrası için düşünülecek* **«Anayas bekçiliği»**nin de 27 Mayıs'takinden farklı olmamasıdır: **«Anayasa çiğnendiğinde önce kurallar ve kurumlar işleyecek, bu da yetmezse devrimci güçler gereken tepkiyi göstereceklerdir.»** Bu inancın, bürokratik intelligentsianın gücü bakımından pek iyimser hesaplara dayandığı, egemenliklerini kurallar ve kurumlar üzerine değil, ekonomik temeller üzerine kurmuş olan sınıfların olupbitenlerden ders alma ve gerektiğinde kombinezonlara girişebilme kabiliyetini küçümsediği muhakkak.

Bir de başka bir yorum var : Anayasa, türk toplumunun oluşum çizgisi üzerinde, kurumlar ve kurallar yoluyla gerçekleştirilmiş bir dengedir ama, kendi geçici temellerinden pek memnun olmayan, daha sağlam dayanaklara oturmak isteyen bir denge. Bu açıdan bakınca, Anayasanın getirdiği olanaklar, egemen sınıfların üstünlüklerini kısıtlamak, şimdiye kadar gerçek seslerini duyuramamış işçi ve köylü yığınlarının bilinçlenmelerini ve Anayasadaki belli ilkelere sahip çıkmalarını sağlamak için kullanılmalıdır. Başka bir deyimle, Anayasayı ayakta tutmak isteyenler, onun yeni ilkelerini yeni beliren sınıfsal güçlere dayndırmak, ilkelerle yeni güçlenen sınıfların çıkarları arasında bağlantı kurmak zorundadırlar.

Anayasa, elbette, bir ilkeler bütünü : hukuk devleti ilkesi, lâik devlet ilkesi, sosyal adalet ilkesi gibi ilkeler biraraya gelerek bu bütünü yaratıyor. Çoğunlukla, bir **«aydın»**ın **«Anayasadan yana»** olması, bu ilkeler bütününü, azçok Anayasadaki dozlarıyla benimsemesi, savunması oluyor. Ama, bir de sınıfların, içinde yaşadıkları objektif koşullardan ötürü bazı ilkelere sahip çıkması var. İşçi sınıfından *olmayan ya da kendisiyle bu sınıf* arasında bir özdeşlik kuramayan **«aydın»**ın **«sosyal adaletçiliği»**, eğer opportünizmin yarattığı bir özentiden ibaret değilse, mantık ya da duygu yoluyla varılmış, koşulların zorlamasından doğmayan bir sosyal adaletçilik olabilir : kendisi, düşünen ya da duygulanan bir yaratık olarak, **«sosyal adaletsiz»** bir toplumun **«doğru»** ya da **«iyi»** olmıyacağı sonucuna varmıştır. Oysa, bir işçinin sosyal adaletçiliği bambaşka: işçi, ilkenin adını bile bilmese, içinde yaşadığı ortamın ve parçası bulunduğu sınıfın objektif ko*şullarından ötürü sosyal adaletçidir.* Hatâ, henüz bilinçlenmediği, egemen sınıfların saptırmalarıyla kendi sınıfına ve davasına yabancılaştırıldığı aşamada bile, işçinin ilk bakışta kısa vadeli, kısır ve bencilce gözüken istekleri, dengelendirici ve paylaştırıcı etkilerinden ötürü, sosyal adalet ilkesini güçlendirici nitelik taşır. Sınıfının bilincine varmış, örgütlenmiş ve olanca ağırlığını ortaya koymuş bir işçinin sosyal adalete sahip çıkması ise, bu ilkeye gerçek gücünü kazandırır. İlkeler, toplumda dayandıkları güçler ölçüsünde ağırlık taşır. İşçi tabanından yoksun bir **«sosyal adalet»** ilkesi, sermaye tabanına dayanmış bir **«özel teşebbüs»** özgürlüğüyle yanyana geldiği zaman, ikinci plâna itilmeğe mahkûm. Parlâmentoda iyiniyetli üyelerin ya da Anayasa Mahkemesinde sosyal adaletten yana yargıçların çabaları, bu toplum gerçekleri yanında önemsiz kalır. Hatta, onların bu yönde yorumda bulunmaları, büyük ölçüde, toplumdaki güçler dengesine bağlıdır.

Anayasaya sosyalistçe bakmak, oradaki ilkelerin gerisinde ne gibi sınıf çıkarlarının yattığını araştırmakla başlar. Eğer bu çıkarlar arasında bir denge belirmişse, sosyalist açıdan önemli olan bu dengenin saklı tutulması değil, daha sağlam bir toplum düzeni yaratabilmek için bundan nasıl yararlanılabileceğinin araştırılmasıdır.

1961 Anayasası, kendi temellerinin daha sağlam dayanaklara oturtulmasına elverişli, ileriye açık bir anayasadır. Daha doğrusu, yalnız görünürdeki nazik dengesine dayanarak durmağa çalışırsa düşecek : bazı ilkeleri bakımından, bürokratik intelligensianın ötesinde yeni güçlere ve yığınlara tutunmak zorunda. Onun içindir ki türk toplumunun bu aşamasında, yığınları bilinçlendirmeye yönelen, onların günlük çıkarlarını tutarlı bir ideoloji çevresinde toplayan, aydınlarla işçi ve köylü yığınları arasında bağlantı kurmağa çalışan bir sosyalist tutum, anayasayla çatışmak şöyle dursun, objektif olarak, onun ayakta kalış çabalarına da uygun düşmektedir. Bu nedenle, **«anayasa sosyalizme kapalıdır»** demek, **«anayasa bir büyük oluşumun geçiş belgesi olarak bile işe yaramaz»** *demektir.*

Sosyalist Harekette Küçük Burjuva Etkenler

BEHİCE BORAN

1962'deydi, yanılmıyorsam, sosyalizm üzerine yazılarda bir ara Türkiye'de sosyal demokrat bir hareketin gelişip gelişemiyeceği tartışıldı. CHP'nin ortanın solu politikasını benimsemesi aynı tartışmaları tazeledi. Sosyal demokrat (ortanın solu) hareketinin gelişemiyeceği görüşünde olanlar kısaca şu gerekçeleri ileri sürüyorlardı: Türkiye gelişmiş kapitalist bir ülke olmadığından, burjuvazisi, işçi emekçi sınıflara ekonomik tavizler vererek onu az çok bir tatmin çizgisinde tutabilecek güçte değildir. Sermaye birikimini yapamamış, yapamıyan, daima devlet eliyle desteklenmek durumunda bulunan sermayedar sınıfın hem gerekli sermaye birikimini sağlaması, hem de işçi, emekçi kitlelere ekonomik haklar sağlaması imkânsızdır. Ayrıca, Türkiye'de bir «işçi sınıfı aristokrasisi», yani işi az çok garantili, yüksek ücretli, mevcut düzenle çıkarları bakımından uyuşmuş bir işçi sınıfı kesimi de yoktur.

Yukarıdaki gerekçelere katılmakla beraber, sorunun *bu kadar kestirmeden* ve kesin kapatılabileceği kanısında değilim. Türkiyede, Batıdaki sosyal demokrat hareketlerin dayandığı toplumsal şartlar yoktur, ama Türkiye'de bir küçük burjuva *sosyalizmi hareketinin* şu veya bu ölçüde tutunup yayılmasına elverişli başka şartlar ve faktörler vardır. Türkiye'de sosyalist hareketin sağlam temellere dayandırılıp, sosyalizmden şaşmaz bir rotaya oturtulabilmesi için bu elverişsiz şartların gözden kaçırılmaması, sosyalist çizginin tesbitinde hesapların ona göre yapılması gereklidir.

Türkiye ekonomisinin, bütünüyle, «geri teknikli bir tarım sektörü üzerinde az gelişmiş bir kapitalizm» oluşu, kendi başına, küçük burjuva ideolojisinin en yaygın ideoloji olması sonucunu doğurmaktadır. Kapitalizm gelişmemiş olduğuna göre, ona özgü burjuva ideolojisi de tam gelişmiş ve yerleşmiş değildir. Gerek tarımda, gerek sanayide yaygın üretim şekli «küçük emtia üretimi» dir. Tarımda küçük aile işletmeleri çoğunluktadır. Bu işletmelerde iç üretim ilişkileri kapitalist nitelikte olmamakla beraber (bir iki ücretli tarım işçisi kullansa dahi aile bütünüyle üretimde çalışır), bu küçük işletmeler aile tüketimi için değil, iç ve dış pazar için üretimde bulunur. Bunun için iç ve dış kapitalist ilişkiler ağı içindedir, pazarın dalgalanmaları ve etkisi altındadır ve kredi ilişkileriyle aile işletmesi dışı mercilere, bankacılara, tüccara, tefecilere bağlıdır. Bu cepheleriyle kapitalist sisteme bağlanmış, onunla bütünleşmiş olan bu işletmeler, iç üretim ilişkileri bakımından olduğu kadar üretimin amacı bakımından da «kapitalistleşmiş» değildir; yani üretimden amaç, kâr ve azami kâr değil, ailenin geçimini sağlamaktır. Hasılı tarımda yaygın olan bu üretim şekli küçük burjuva ideolojisi için verimli bir yataktır.

Sanayide de küçük ve orta işletmeler yaygındır. Hatta en büyük işletmeler bile, değil Amerika'daki, Avrupadaki benzerleriyle kıyaslandığında *cüce denecek* kadar küçük kalır. Öte yandan, sayıları bir buçuk milyon kadar tahmin edilen küçük esnaf ve sanatkâr kütlesi vardır. Bu durum da, küçük burjuva ideolojisi için verimli bir *zemin yaratır.*

Ve nihayet, sayıları tüm nüfusa kıyasla az da olsa kamu oyunu, öbür sınıf ve tabakaları etkilemekte önemli rolü olan, hele bizim tarihimizden gelen nedenlerle *Türkiye'de büsbütün etken olan «aydınlar»* tabakası vardır. Bunların küçük burjuva niteliği ise üzerinde durulmayı gerektirmiyecek kadar bilinmektedir.

Öte yandan işçi sınıfı, bir çok az gelişmiş ülkeye kıyasla nicelik ve nitelik bakımından önemli bir ölçüde var olmakla beraber, gelişmiş kapitalist ülkelere göre her iki yönden de yetersizdir. «İşçi sınıfı aristokrasisi» yoktur ama, muntazam iş bulan, sendikalı ve sigortalı işçiler, tümüyle, öbür kol hatta kafa emekçisi sınıf ve tabakalara kıyasla daha bir «imtiyazlı» durumdadır. İyi kötü hastahaneleri, ücretli tatili, çeşitli tazminatı, emeklilik ödeneği vardır. Ayrıca, henüz köyden bağlarını koparmamış, köylü kökeninden olmanın niteliklerini yitirmemiş genç bir sınıftır.

Kalın çizgileriyle kısaca belirttiğimiz bu tablo Türkiyenin hâkim niteliğiyle bir «küçük burjuva toplumu» olduğunu göstermektedir. Küçük burjuvazinin ise, hep bilindiği gibi, hangi toplumda olursa olsun genel niteliği, sermayeci sınıfla işçi sınıfı arasında bocalıyan, çelişkili, tutarsız ve kaypak bir durum ve tutumda olmasıdır. Bir yandan büyük sermayenin baskısı ve dolaylı sömürüsü altında olduğundan ona karşıdır, öte yandan, işlediği toprak parçasına, küçük dükkânına, basit üretim araçlarına sahip olduğundan burjuva ideolojisine dönüktür, işçi sınıfına karşı kendi «küçük mülkiyet sahibi» durumunu ve hayat standardını korumak, kendini ondan ayırt etmek ister. İki temel kutup sınıf arasındaki çelişki, eski üretim düzeninden artta kalma ve teknik-ekonomik ilerleme sonucu niteliğini değiştirmesi, hattâ ortadan kalkması mukadder sınıf durumu dolayısıyla küçük burjuvazi, normal olarak kapitalizme ve burjuva ideolojisine dönük olmakla beraber, buhranlı ve hızlı sosyal değişme zamanlarında zıt ideolojik kutuplar arasında rakkaslanır. Değişmiyen veya zor değişen esas niteliği, sosyal hareketlilik ve karışıklıklardan çabuk ürkmesi, «kanun ve nizam» adına diktatörlüklere, askeri yönetimlere, faşizme kolayca boyun eğmesidir. Sosyalizme eğilimi de, mevcut düzeni temelinden muhafaza ederek büyük sermayeyi kısıtlamak, halk kitlelerine sosyal ekonomik haklar sağlamak isteği şeklinde kendini gösterir.

Türkiye'de toplum yapısının bu belirgin küçük burjuva niteliği, küçük burjuva ideolojisinin yaygınlığı sosyalist hareketi *de etkilemekte, bu hareket içinde de* büyük çapta yansımaktadır. Bence bugün sosyalist harekette görünen bölünmeler, çekişmeler altında, başka nedenler de olmakla beraber, bu yapısal neden yatmak*tadır aslında. Birbirinden bu kadar farklı* ve hatta birbirine karşıt görüşler ve gruplaşmalar nasıl olur da aynı yapısal nedenden doğabilir? sorusuna ise cevabım yukarıda kısaca belirlediğim üzere, küçük bur*juvazinin gerek objektif sınıf durumu;* gerekse buna uygun ideolojik tutumu itibarıyla çelişkili ve tutarsız oluşundadır. Birbirinden ayrı ve birbirine karşıt görüşlerin her biri bu çelişki ve tutarsızlığın bir *yarım, bir yüzünü ifade etmektedir. Örneğin* :

1. «İşçi sınıfını ve emekçi kitleleri eğitip örgütlemek, bilinçlendirmek uzun zaman ister, sorunun o kadar beklemiye takatı yok», veya, «halk cahildir, şartlanmıştır, ancak kuvvetten anlar, hele iktidara gelinsin, halk yararına işler yapılınca şimdi karşı olan halk bak nasıl kazanılır.» düşüncesine dayanarak, üst yönetimin zorlu bir el değiştirmesi ile işi kestirmeden ve tepeden çözmek eğiliminde olanlar küçük burjuvazinin genellikle «aydın», bürokrat kesiminin sözcüleridirler.

2. Türkiye için bugün *gerçekleştirilecek* ilk amacın ve aşamanın Milli Demokratik Devrim olduğunu savunanlar her ne kadar görüş ve tahlillerini başka gerekçelere dayandırıyorlarsa da, git gide sosya*lizmin ve işçi sınıfı öncülüğünün sözünün* dahi edilmesine karşı çıkmaları ve «güç birliği» hareketini ağırlığını «ara tabakalara, sivil-asker aydın kadrolara, burjuvazinin «milli» ve «ilerici» kanadına kaydır*maları ve işçi ve emekçi sınıfların politik* örgütüne karşı vaziyet almaları sonucu, ülkede düzen değişikliğini gerçekleştirmek yöntemi ve aracı bakımından bir önceki görüşte olanlarla aynı kapıya çıkmakta*dırlar. Bu saydığımız niteliklerle* bu görüş ve hareket de tipik küçük burjuva damgasını taşımaktadır.

3. İkinci görüş ve hareketin bir kolu veya yüzü olan, gençlikte, işçiler ve köylüler arasında yer alacak «kendiliğinden» meydana gelme şiddet hareketleriyle düzenin emekçi halktan yana, sosyalizm doğ-

rultusunda değiştirilebileceği görüşü de, yüzeyde ne kadar «devrimci» görünürse görünsün aslında bir küçük burjuva anarşizminden başka bir şey değildir. Kitlelerde kendiliğinden meydana gelen hareketlerin sosyal değişmedeki önemini asla küçümsemiyorum. Uyuşuk iktidarları ve içinde faaliyet gösterdikleri düzenle fazla uyuşmuş hale gelmiş veya gelmekte olan işçi sınıfı örgütlerini ve diğer ilerici çevreleri ırgalamak, harekete geçirmek bakımından önemli bir fonksiyon görürler. Hele sosyalist örgüt ve akımlar, esasen kitlelerle yakın temas ve ilişki halinde, kitleler içinde çalışır halde olmaları gerektiğinden, böyle hareketlere hiç ilgisiz kalamazlar. Ne var ki, sosyalist adına lâyık bir örgüt, kitlelerde meydana gelen huzursuzluğu, istekleri ve hareketliliği, iktidar değişikliğini hedef alan örgütlü ve bilinçli bir politik hareket haline dönüştürmekle görevlidir. Kitle hareketlerinin iktidarı etkilemekte bir ölçüde rolü olur. Boykot ve işgal hareketleri olmasaydı, üniversitelerin yeni bir üniversite reformu kanunu hazırlamak, tam çalışma esasını kabul etmek, öğrencilere bir takım haklar tanımak akıllarından geçmiyecekti. Köylülerin toprakları işgal hareketi yayıldıkça iktidar da nihayet bir çeşit toprak reformu kanunu getirmek zorunda kalabilir. Ama her iki halde de ne üniversite reformu, ne toprak reformu istenilen ve gereken şekilde olmıyacak, oyalayıcı, yaraya merhem sürücü nitelikte olmaktan öteye geçmiyecektir. Halka dönük eğitim, köylünün toprak özlemine cevap verecek ve tarımı kalkınma yoluna sokacak gerçek bir toprak reformu, bağımsız tam demokratik Türkiye, ancak iktidarın sınıf muhtevasının değişmesiyle gerçekleşebilir. Böyle bir politik iktidar değişikliğini, örgütlü, bilinçli, disiplinli politik bir hareketle gerçekleştirmeyi ön görmiyen hareketler, kısa sürede ne kadar göze çarpıcı ve etkin görünürse görünsünler, uzun vadede verimsiz olmıya mahkûmdur. Gençliliğin, isbatlamış olduğu hareketlilik, dinamizm, netice alma yeteneği, politik hareketi ve örgütü canlandırmak, kalıplaşma ve bürokratlaşmadan kurtarmak, işçi, emekçi kitleleri politik yönde örgütlemek işinde önemli bir rol oynıyabilir.

4. Sosyalist hareketin politik örgütünde, TİP içinde, son dönemde gittikçe beliren, oy toplama, oyları artırma kaygusunu birinci plâna alma, örgütlenme, eğitim ve bilinçlendirme görevini ihmal etme eğilimi de bir küçük burjuva davranışından başka bir şey değildir. Verilen bütün oylar bilinçlidir, halkın tarihsel sezgisi ve sağ duyusu vardır gerekçesiyle sosyalist eğitim ve örgütlenme zorunluğunu inkâr etmek veya küçümsemek işin kolayına kaçmak, mevcut düzenle gittikçe daha uyuşur hale gelmektir. Küçük burjuvanın, nizam, kanun gerekçesiyle çetin mücadelelerden, rizikolardan kaçınması eğiliminin ifadesidir bu. Oysa, Anayasa çerçevesi içinde, kanun yolundan iktidara gelmeyi öngörmek, sosyalist hareketin mücadelesinin ve iktidara gelişinin kolay olacağı anlamına gelmez, çünkü karşı taraf Anayasaya ve kanunlara saygılı değil ve gerekli gördüğünde kanun dışı hareketlere baş vurmaktan çekinmiyor ve çekinmiyecektir. Bunun için Parti, kendi örgütünü ve örgüt elemanlarını sosyalist bilince, cesarete, fedakârlığa, mücadele yeteneğine sahip bir düzeye çıkartmak ve parti etrafında Anayasa hak ve hürriyetlerine fiilen sahip çıkan bilinçli kitle kümelenmeleri meydana getirmek zorundadır. Oy artışları, ancak Parti sosyalist bir çizgi üzerinde ise, örgütlenmesi ve çalışmaları itibarıyla sosyalist bir nitelikte ise bir başarının ifadesi olarak kabul olunur. Aksi halde oy artışları, diğer her hangi bir partinin oy artışlarından farklı bir anlam taşımaz. Bunun için, sosyalist bir parti olduğunu tüzüğüne de geçirmiş olan TİP'in başarısını sadece oylarla ölçmek temelinden yanlıştır.

Yukarıdan beri ana çizgileriyle belirtmiye çalıştığım durum, Türkiye'de sosyalizm açısından karamsar bir tablo mu meydana getirmektedir? Bence, hayır. Ben sadece, sosyalizmde bilimselliği temel alan sosyalistlerin bu durumu ve etkenleri dikkate almaları, sosyalist hareket çizgisini belirlerken hesaba katmaları gereğine parmak basmak istiyorum. Türkiye'nin şartlarına uygun ve özgü, ama bilimsel sosyalizm temelinden ayrılmıyan, bir eylem çizgisi ve programı tesbit ederken, Türkiyenin tarihsel doğrultusu, içinde bulunduğu aşamanın objektif ekonomik-sosyal şartları yanı sıra yapısının belirgin küçük burjuva niteliği ve bunun ilerici, sosyalist akım içinde yansıması da önemle göz önünde bulundurulmalıdır, bunu belirtmek istiyorum. Türkiyenin kapitalist yoldan asla kalkınıp, sanayileşip «çağdaş uygarlık»a erişmesi imkânı bulunmaması; ilerici, sosyalist kesim içinde varlığını ve niteliğini özetlediğim görüş ve akımların Türkiye'nin sorunlarına olumlu, nihâi çözüm getiremiyeceği gerçeği, ve halkın, sadece son işgal olaylarıyla değil, uzun bir süredir, hükümeti temsil eden makamların haksız, usulsüz, kanunsuz baskı hareketlerine, muamelelerine karşı yaptığı tepkilerle gösterdiği toplu direniş eğilimi, Türkiye'de sosyalizm için bir potansiyel yaratmaktadır. Burjuva iktidarların temel sorunlara halkı memnun edecek çözümler getirememesi, büyük halk çoğunluğunun geçim şartlarının gittikçe kötüleşmesi, okumuşlar kesiminde işsizlik ve gelir düşüklüğü, eğitim hizmetlerinin yetersizliğinin üst öğretim düzeylerinde gençlik arasında yarattığı tatminsizlik ve huzursuzluk, ekonomik ve mali sıkıntıların gittikçe darlaşan boğazlara sürüklenişi ve daha başka şart ve durumlar, sosyalist potansiyeli artırıcı ve bunu sosyalist bir güç haline dönüştürmeyi kolaylaştırıcı faktörlerdir. Ama sosyalist potansiyelin sosyalist güce dönüşmesi kendiliğinden olmayacak, sosyalistlerin bilime ve bilim ışığında Türkiye'nin şartlarının doğru değerlendirilmesine dayanan bilinçli, dayanışmalı, örgütlü, fedakâr ve cesur çaba ve çalışmalarıyla gerçekleşecektir.

30 KURUŞLUK ZAM MI? İŞÇİ SINIFININ İKTİDARI MI?

RUHİ ARDAŞ

İş gereği Büyük kongreden beri İzmit'teyim. Parti ve sendikaları gereği kadar tanımaya çalıştım. Ve eğer İzmit Bölgesine gelmemiş olsaydım, sendikalar hakkında yanlış ve ütopik bilgilere sahip olacaktım.

Yeni çıkaracağınız derginizde, işçi ve sendika sorunlarına önemli bir yer vereceğinizi biliyorum.

Tartışma açmak, durumu belirlemek ve yorumlamak, ve bu arada, doğru yön tartışmasının başlaması için, kısa bir yazı gönderiyorum.

İnsan, ektiğini biçer demişler. Yani «ne ekersen onu biçersin» demişler. Son günlerde bir hayli gelişen Sosyalist tartışmalar için önemli bir söz bu bizce. Elbetteki, vermediğimiz, öğretemediğimiz, hiçbirşeyi kimseden istemeye hakkımız yoktur.

Türkiyemizde olduğu gibi, Kocaeli Bölgesinde de, Sendikal Faaliyetlerde bulunan sendikacıların dillerinde düşürmedikleri işçi hakları ve işçiyi eğitmek konusunda yanlış yol izledikleri kanısındayız. Ve yanlış yol tuttuktan sonra, başarısızlığı işçinin sırtına yüklemek ve onun cahilliğine ve uyanmamışlığına yorumlamak da büyük hatadır bizce.

Eğer son, gittiğim işyerinde, şantiyede ve işçiler arasına girdiğin zaman; sendikaya kaydolup, toplu sözleşme yetkisi alıp, ondan sonrada 30 kuruş zam aldığında herşey bitiyorsa, artık işçi sendikaya ve sana karşı belli bir soğukluk gösteriyor ve herhangi bir eylemde bulunmuyorsa, bu işte bir bit yeniği var demektir. Çünkü sen ona, 30 kuruş zam alınırsa kurtulacağını söylemişsindir belki de.

Kendileriyle yakın çalışmalarım, fikir tartışmalarım gösterdiki, İzmitte olduğu gibi Türkiyede de bütün sendikalar yanlış yoldadır ve işçiye ters bilinç vermektedir. Ve İzmit Bölgesindeki sendikal çalışmaların, Sosyalizmle, uzak yakın hiçbir ilişkisi olmadığı gibi, hatta solun gelişmesine, özellikle işçi önderleri ve partizan militanların yetişmesine engel olan bir doğrultuda eylemini yürütmektedir. Ayrıca tüm sendika yöneticileri katı olarak tutucudurlar. Disk, bile işçiler arasında sivrilip, bilinçlenip, parti ve Sol eylemin militanı olacak gençleri bünyesinde nötralize ederek eritmektedir. Kendilerini partili ve sosyalist olarak işçiye tanıtan sendika yöneticilerine karşı, önemli bir allerji var işçi arasında.

Oysa, kitaplardaki Proleterya örneğine uygun kitlenin ve 60 bin sigortalının bulunduğu bir bölge İzmit.

Bu sözlerimizle, kimseyi suçlamıyoruz, aksine; işçiye bilinç vermek iddiasında olan sendikacılarımızın, EMEK GAZETESİNDE cevaplarını bekliyoruz.

Pir Sultan Abdal'ın dediği gibi :
«Bizi de kem kişi bellemesinler
Biz İzmitli bir Proleteriz sadece»

Sosyalist Teşkilâtlanma Meselesi

T.İ.P. «YAYGIN» TEŞKİLÂTLANMADAN «YOĞUN - ETKİN» TEŞKİLÂTLANMAYA GEÇMELİDİR

Sosyalist potansiyelin sosyalist güce dönüştürülmesi aşamasında, sosyalist hareketin çözmesi gerekli ana mesele gerçekten sosyalist nitelik taşıyan bir teşkilâtın kurulması ve geliştirilmesidir. Türkiye için bu mesele, T.İ.P.'nin teşkilâtlanmasında için de *bulunduğumuz aşamaya* uygun bir nitelik değişmesinin sağlanması şeklinde anlaşılmalıdır.

Sosyalist parti, bilinçli militanlara dayanır ve sosyalist gücü geliştirme yönünde sürekli eylem yapar. Sosyalist parti, seçimden *seçime çalışan ve çeşitli vaadler*le yönetici bir kadronun adaylarının seçilmesini sağlayan bir oy alma makinesi değildir. Sosyalist parti için seçim, sosyalist bir programın *uygulanması yönün*de bilinçli bir destek sağlama yoludur. Böyle bir parti için verilen oyun niceliği kadar niteliği de önemlidir. Bilinçsiz oyların desteğiyle *sosyalist iktidar* kurulamaz ve yaşayamaz. Bundan başka, sosyalist parti sadece seçimlerde değil, toplum hayatını etkileyen her alanda eylem yapar.

Türkiye İşçi Partisi'nin bugünkü yapısı, Türkiye'de sosyalizmi tanıtma ve yayma döneminin yüzeyde ve yaygın teşkilâtlanma biçimini yansıtır. Bu dönemde amaç, seçime girmek için gerekli hukuki şartları yerine getirmek üzere mümkün olduğu kadar çok yerde hızla teşkilât kurmak idi. Kuruluşun niteliği üzerinde durulmuyordu. Sosyalist potansiyelin yüksek olduğu veya bilinçli militanların kendiliğinden ortaya çıktığı yerlerde oldukça sağlam teşkilâtlar gelişmiştir. Fakat genellikle teşkilâtta ve işleyiş biçiminde «tabela asma» amacından pek az öteye giden çalışmanın izleri hakimdir. Aslında, başlangıçta böyle bir yaklaşım zorunlu idi ve amacına da ulaşmıştır. Fakat T.İ.P. için önemli görev, **1965 Seçimlerinden sonra, değişen şartlara uygun olarak, teşkilâtlanma çabalarını gözden geçirmek ve «yaygın» teşkilâtlanma biçiminden, ayrılarak «yoğun ve *etkin*» bir *teşkilâtlanma*ya yönelme işini başarmak idi.** ***Bugünkü bunalımın temel sebebi*** **bu işin yapılamamış olmasıdır, *çözümü ise bu yönden yapılacak* çalışmalara bağlıdır.**

YENİ BİR TEŞKİLÂTLANMA STRATEJİSİ GEREKLİDİR.

*TİP'in bu görevi yerine getir*mesi için, önceliklere dayanan ve eldeki kaynakların etkili bir şekilde kullanılmasını sağlayan bir «teşkilâtlanma stratejisi» geliş*tirmesi gereklidir.*

Ele alınacak ilk konu, yoğun *teşkilâtlanmaya* geçişte önceliklerin tesbit edilmesidir. Böyle bir işe ayni anda bütün Türkiye'de girişilmesi söz konusu olamaz. Toplumun yapısı, eldeki kaynaklar böyle bir girişime imkân verecek nitelikte değildir. (Hatta, bir yandan yoğun-etkin teşkilâtlanmaya geçilirken, bazı bölgelerde ve yeni kuruluşlarda yaygın teşkilâtla gelişmeye devam etmek gibi bir yol da tutturmak gerekebilir.) Bu öncelikler nasıl tesbit edilecektir? Burada önemli olan konu sosyalist potansiyelin yüksek olduğu merkezlerin bulunmasıdır.

Sosyalist potansiyelin yüksek olduğu merkezlerin bulunması *için bölgelere göre bir* toplumsal ve sınıfsal yapı analizinin yapılması ve geçmişteki teşkilât ve eylem tecrübelerinin buna göre değerlendirilmesi gereklidir. TİP'in *Bilim Kurulu(1)* tarafından yapılmış olan «**Seçimler ve Teşkilât**» başlıklı çalışma bu yönden olumlu bir başlangıç sayılabilir. Bu çalışmada, işçi, köylü, esnaf ve diğer sınıf ve tabakaların (büyük - orta - küçük şehirler, kasabalar ve köyler gibi) çeşitli yerleşme biçimlerindeki durumu ile teşkilâtlanma arasındaki ilişkiler ele alınmaktadır. Buna göre teşkilâtlanmada başarılı olma imkânı yüksek merkezlerin seçilmesinde de bazı kıstaslar geliştirilebilir. Meselâ bazı bölgelerde her bakımdan kısır bir ortam olan küçük kasabaların aşılarak doğrudan doğruya köylere yönelen bir teşkilât biçimi bulmanın gerekli ol*duğu ortaya çıkarılmaktadır.* Geçmişteki denemelerin değerlendirilmesinde de dikkatli olmayı gerektiren ipuçları vardır. Başlangıçta oldukça hızlı ilerleme *gösteren esnaf-zanaatkâr yığılım* merkezlerinde sosyalist gelişmenin sınırına varılmış olunabileceği ve buralara ağırlık vermenin gerekmediği ileri sürülmektedir. *Buna karşılık, büyük baskılar ve* şartlanmalar sebebiyle şimdiye kadar sınırlı sonuç alınan orta büyüklükteki sanayi merkezlerinde bu çemberi kıracak yoğun bir çalışma *ile önemli bir potansiyel*in değerlendirilebileceği anlaşılmaktadır. Çeşitli bölgelerde ayrıntılı çalışmalarla geliştirilmesi gereken böyle bir araştırma ile **Türkiye ölçüsünde bir örgütlenme stratejisine esas olacak öncelikler** tesbit etmek mümkündür. Bu çeşit çalışmalar, aynı zamanda, çeşitli bölgelerde ve yerleşme *birimlerindeki durumlara uygun* teşkilât ve eylem biçimlerinin tesbitinde de esas olacaktır. (2)

Teşkilâtlanma stratejisinde öncelikler kadar eldeki **kaynakların** kullanılması için yapılacak tercihlerin de önemi vardır. Sosyalist örgütün kaynaklarını

a) **Yetişmiş kadrolar,**

b) **Yan teşkilâtlar,**

c) **Mali imkânlar,** olarak başlıca üç bölümde ele almak mümkündür. Yetişmiş kadroları ve mali kaynakları bir bütün olarak düşünmek ve genel strateji esaslarına göre kullanmak şarttır. Kaynak kullanmayı tamamen mahalli teşkilâtların kendi bölgelerine dönük çalışmalarına bırakmak hem kaynak geliştirmede yavaşlığa, hem de israflara sebep olmaktadır. Çeşitli sebeplerle büyük kaynaklara sahip olan merkezlerin bu imkânlarını gerektiğinde başka yerlerde kullanmalarını sağlayabilmek lâzımdır. Sendikalar, gençlik teşkilâtları *gibi yan teşkilâtların* katabileceği gücü ve bunu değerlendirme yollarını da teşkilâtlanma çalışmalarının ayrılmaz bir parçası saymak gerekir. Türkiye'de üze*rinde durulacak önemli bir konu* da devrimci nitelikte köylü teşkilâtlarının kurulmasıdır.

TİP'in en kısa bir sürede böyle bir teşkilâtlanma stratejisi geliştirmesi ve uygulamaya başlaması gereklidir. Seçim döneminin

Partide

● Sosyalist hareketin sosyalist iktidara dönüşmesi ve sosyalist düzeni kurması için yapılacak bütün işler, somut olarak bir teşkilâtlanma meselesi olarak ortaya çıkar. Sosyalist teorinin uygulanması ve geliştirilmesi, emekçi sınıfların bilinçlenerek sosyalist eyleme yönelmesi, toplum yapısına ve tarihi gelişme çizgisine uygun teşkilâtlanma biçimlerinin bulunmasına bağlıdır. Her tarihi aşamada, toplum dinamiğini yansıtan teşkilât ve eylem biçimlerinin tesbit edilmesi, sosyalist hareketin temel meselelerinden birini teşkil eder. ●

yarattığı yoğun eylem ortamının bu yönde de değerlendirilmesi şart olmaktadır. Yani seçimlerin böyle bir çalışmayı geciktirmesi değil, hızlandırması en doğru yaklaşım sayılmalıdır.

TEŞKİLÂTLANMA ÇALIŞMALARINDA UYULACAK BAZI İLKELER :

Teşkilâtlanmada üzerinde durulacak önemli nokta, geçmişteki biçimsel yaklaşım alışkanlığından kurtulmaktır. Teşkilât kurmak, harekete yatkın görünen bazı kişiler bularak gerekli hukuki işlemleri yerine getirmek demek değildir. Teşkilât kurmak bilinçli militanların yetişmesini ve çalışmasını sağlayacak bir eylem ortamı ve aracı yaratmak demektir. Bu sebeple, teşkilâtlanma, eğitime, teşkilâtlanma ve eğitim de eyleme bağlıdır.

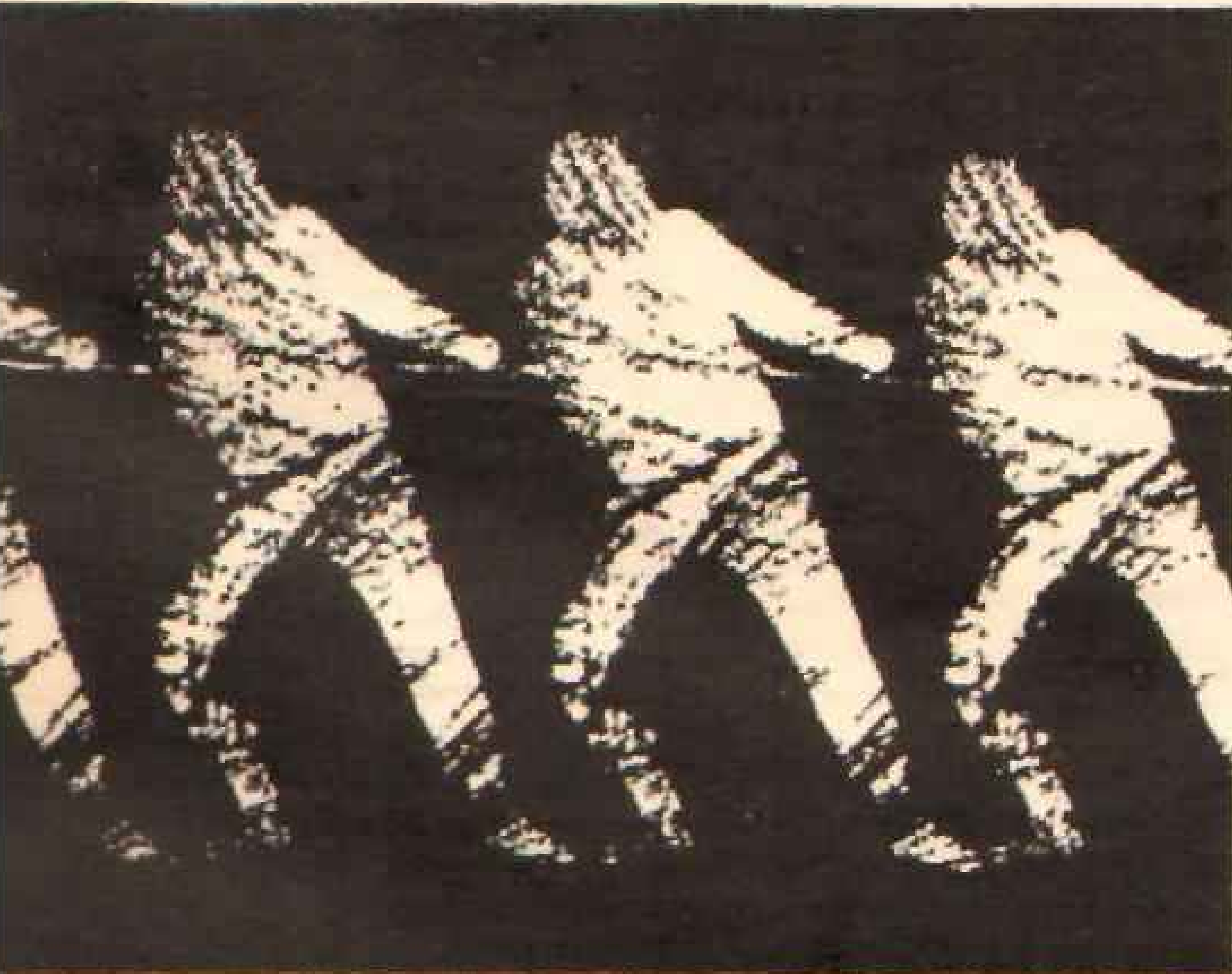
Teşkilâtlanma ile eylem ilişkisini kurmak için uygulanacak bir yaklaşım şöyle belirtilebilir:

«Her bölgede sosyalist potansiyelin ortaya çıkmasını sağlayacak çelişkileri tesbit etmek, bunların belirlenmesinde yol açacak eylemlere girişmek veya katılmak, teşkilâtlanmayı (ve teşkilât gelişmesini) bu eylemler içinde bilinçlenmiş emekçilere dayandırmak militan eğitiminde bu eylemlerden ve eylem eleştirilerinden faydalanmak»

Emekçilerin kendi tabii çevrelerindeki olaylar içinde bilinçlenmesi ilkesine dayanan bu yaklaşımda önemli olan husus, pasif ve biçimsel teşkilâtlanmanın değil, eylem yaratan ve eylem içinde gelişen bir teşkilâtlanmanın esas oluşudur. İşçi için tabii çevre işyeridir, çelişkilerin en belirlendiği olaylar ise grevler ve diğer iş ihtilâflarıdır. Sendikalarla işbirliği halinde, işçiyi işyerinde ve iş çatışmaları içinde bilinçlendirmek soyut sloganlara dayanan genel yaklaşımdan daha etkin olacaktır. Köylü için toprak konusu, emeğin ve ürününün değerlendirilmesinde karşılaşılan meseleler önemlidir. Bilinçlenmeyi bu alanlardaki eylemlere dayandırmak gerekir. Bunun sistemli bir teşkilâtlanma çabası içinde değerlendirilmesi şarttır. Bu eylemlerin sadece olumsuz tepkiler halinde belirmesi de şart değildir. Köylüye ve işçiye menfaat sağlayan olumlu eylemler de gereklidir. Ancak, burada önemli nokta, meselelerin bu düzen içinde çözülebileceği zannını uyandıracak yanıltıcı eylemlerden kaçınmaktır. Sonuçların sosyalist dayanışmanın sonucu olduğu bilinmeli ve temel çözümlerin düzen değişmesine bağlı olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır.

Böyle bir aktif yaklaşım üye alma konusundaki meselelerin çözümünü de kolaylaştıracaktır. Eylemsiz bir partinin üye bulması güçtür. Üyelerini sınaması ise imkânsızdır. Bu sebeple bugün TİP, en bilinçli teşkilâtlarında bile üye ve sınamak konusunda sosyalist bir partiye yaraşan bir yöntem uygulayamamaktadır.

Yoğun - Etkin teşkilâtlanmaya geçiş sırasında geçmişteki yaklaşımın sonucu olan bazı teşkilât meselelerinin de çözülmesi gereklidir. Sakat kurulmuş, işlemeyen (ve hatta ters yönde işleyen) teşkilâtların durumu bunların en önemlisidir.

YENİ TEŞKİLÂTLANMA VE EYLEM BİÇİMLERİNİN ARANMASI VE GELİŞTİRİLMESİ

Bu yeni dönemde başarılı olmanın temel şartı, yukarıda genel olarak belirtilen çerçeveye ve ilkelere uygun **yeni teşkilât ve eylem biçimlerinin araştırılması ve geliştirilmesidir.** Bu, sistemli ve yaratıcı bir çaba isteyen güç bir iştir. Burada sosyalist teoride teşkilâtlanma ilkelerinden ve benzeri durumlarda sosyalist tecrübelerden faydalanmak mümkündür. Fakat asıl iş teşkilâtlarda çalışan ve eylem içinde bulunan partililerin çabalarından çıkacaktır. Bunların şimdiye kadar başvurdukları teşkilâtlanma yöntemlerinin değerlendirilmesi, hangilerinin başarısız olduğunun ve hangilerinin sonuç verdiğinin veya verebileceğinin ortaya çıkarılması gereklidir. Bundan sonra ortak çalışmalarla eldeki tecrübeye dayanarak yeni teşkilâtlanma yöntemleri teklif etmek ve denemek mümkün olacaktır. Bunu gerçekleştirmek için böyle bir ortak çalışmaya girişmenin yolunu aramak gereklidir.

T.İ.P.'LİLERE ÇAĞRI

T.İ.P.'nin ve Türkiyede sosyalist hareketin bu aşamada ele alması gerekli temel mesele olan teşkilâtlanma konusunda Ankara İlinde başlamış olan çalışmaların sonuçları ileride duyurulacaktır. Bu çalışmalar yukarıda belirtilen çerçeve ve ilkelere dayandırılmaktadır. Sosyalist teoride ve tecrübelerde teşkilât konusu da paralel olarak incelenmektedir. Ancak, bu çalışmaların bir tek ilde yapılması yeterli değildir. Bu girişimin Türkiye ölçüsünde bir ortak çalışmaya yönelmesi çok yararlı olacaktır. Bunu sağlamak için çeşitli illerdeki teşkilât denemelerinin incelenmesi ve tartışılması gereklidir. Bu yönde bir girişimin ilk adımı olarak, TİP'li arkadaşlarımızı aşağıdaki noktalarda görüşlerini belirtmek yoluyla bize yardımcı olmaya davet ediyoruz :

1 — Teşkilâtlanma konusunda yukarıda belirtilen çerçevenin eleştirisi.

2 — Çeşitli bölgelerde T.İ.P. teşkilâtlanma denemelerinin ve uygulanan yöntemlerin değerlendirilmesi :

a) **Başarısız yöntemler,**
b) **Başarılı yöntemler,**
c) **Başlıca meseleler.**

3 — Teşkilâtlanma konusunda yeni yöntem teklifleri.

(Bu konulardaki görüşler yazılı olarak bildirileceği gibi, imkân bulunduğu takdirde doğrudan doğruya temasla da iletilebilir. İleride bu konuda ortak çalışmalar düzenleme yoluna da gidilecektir.)

---

(1) Sözü edilen kurul, 1968 yılı içinde görev yapan TİP Bilim Kuruludur.

(2) Ankara ili teşkilât ve eğitim büroları bu esaslara dayanan bir araştırmaya başlamış bulunmaktadırlar. Çalışmanın sonuçları ilerki sayılarda duyurulacaktır.